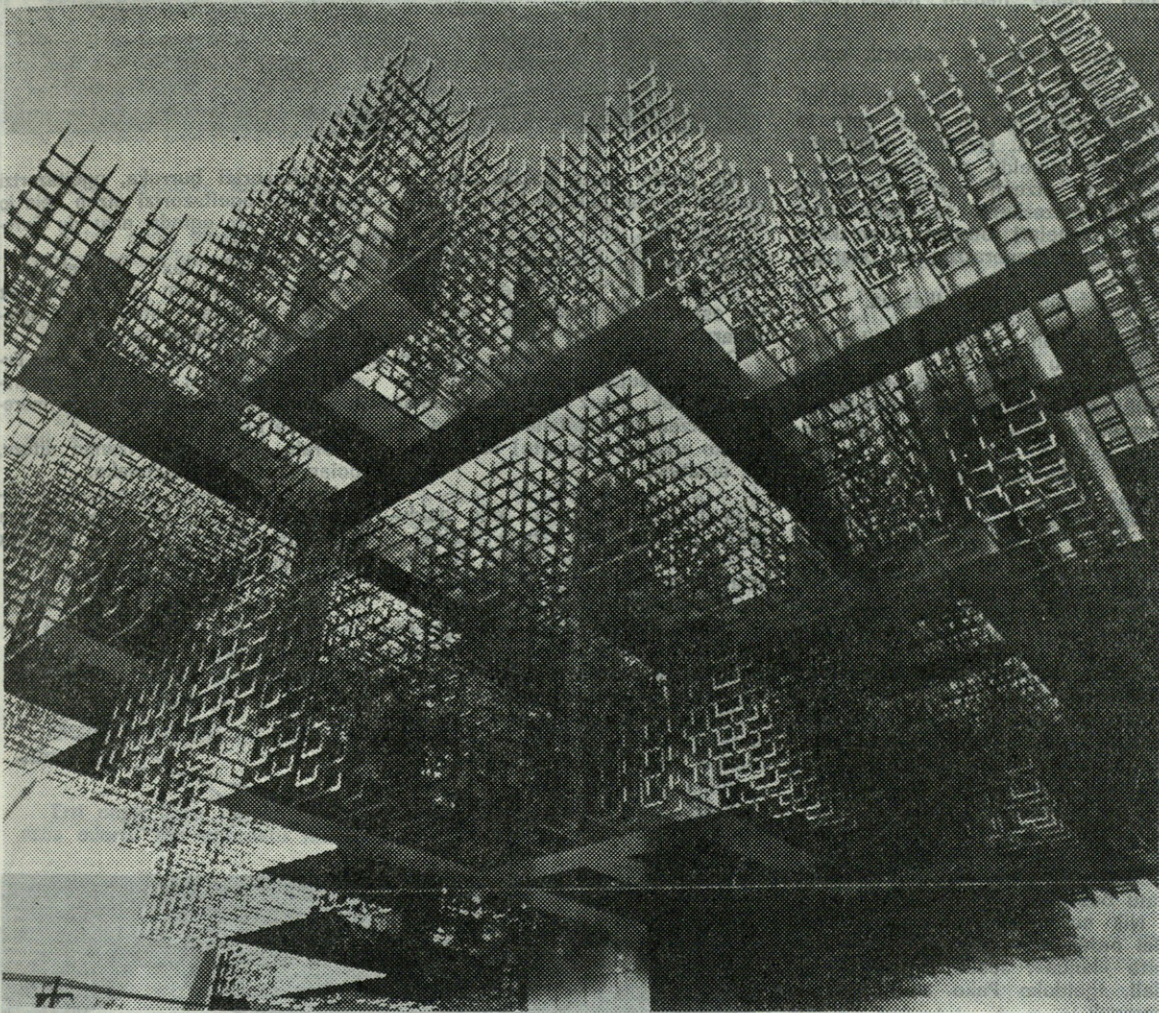


zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 5 PEZETA

AURTEN, OSAKAN, MUNDU- KO AGERKETA NAGUSIA

Asi baiño leen, aurkalariak ere ba ditu



Suizako aretoa, aidean. Amaika gauza ikusteko jaioak gera!

OSAKA, Japoiko bigarren iri aundiena da bere iru milloi bizi-lagunekin.

Tokyotik Osakara 500 kilometrotako bidea dago, iru ordu eta hamar minututan tren ikusgarri azkar batek jo ta ke erretzen dituala.

Arkitektoek eta urbanistek beñere ez zuten ikusi, oraindaiño, alako festarik. Euren amesak egi biurtzeko egokiera jatorra eman bait zale.

Agerketa Nagusi onek 300 hektarea betetzen ditu. An dira kolore, an egitura arrigarri, an oraindik inon ikusi ez diran erak. «Expo 70» onen gai bezela «Gizartearen aurrerapena pake giroan» aukeratua izan da. Artistek, erri bakoitzaren aretoak edo erakus-lekuak egiterakoan ez dute gai ori aaztu eta benetan ikusgarri dan baratza eder bat sortu dute. Baratza baiño geiago, iri berri-berri bat, emendik urteetara egingo diran alako iri miragarri bat.

Iraungo duan 165 egunetan, berrogei bat milloi lagun pasako dira mundu arrigarri artatik.

Irurogeita emeretzki erri jarri dituzte Osakan euren ageriak. Benetan ikuskarrienen ikuskarriena biurtzen zaigu Japoi: 1964 gnean

Tokyo Olimpi-Jakoekin; aurtan, Agerketa nagusi onekin eta emendik bi urtetara Sapporon izango diran Neguko kirolekin. Bere burua aurrelari nai duana, joan dedi Japoi... Diruari begiratu gabe, gauza danak aal zan ondoenik antolatzen saiatu dira japoitarrek. Begira gauza ikuskarri batzuek:

—Ipar-Ameriketako «San Francisco» iriak, ango tranai jatorraren antzeko amar autobus biali ditu:

—Alemaniako aretoa lurpean egiña izan da. Aldapatxo baten bidez sartzen da ezker-eskubitara jarri dituzten panpiñaren mugimenduak ikusiaz.

—Asteko egun bakoitzean erabitzeko, sarrera berezi bat egin da, zazpi ateak, zein baiño zein arrigarrigakoak.

—Galtzen diran aurrentzak otxe berezi bat. Egunen batzutan izango omen bait dira 250'ren bat galdu!

—500 egun —amasei illabete— aldeztetik salgai daude sarreak. Gizon-emakume elduek 800 «yen» (150 pezeta) ordaindu bear izango dituzte; 15 urtetik 22-arteke gazteek, 600 «Yen» eta aurrek 400 «yen».

—Kristauak kristau bezela egin duten aretoa, katolikoek eta protestanteek elkaturik egiña da. Batikanotik Rafael pintatzaileak egin dako «Jesukristo»ren irudi bat bialiko dute an ager dedin.

—Ipar-Amerikarrak egitura arinarin bat prestatu dute. Sapaia, kristalezko ariaz egiña. Bi zati ditu, bata bestearen gainean eta aien tartean aizea, puztu eta eutsi egiteko. Egunez, eguzkiaren argiari pasatzen uzten dio eta gauaz barruko argiari kanpora dizdiratzen ere bai.

—U.R.S.S. eko aretoak, kanpotik gorritz margotua, igitaia eta mailluren tankera du.

—Agerketaren terrenoetan Jai-Leku izen eman dioten toki eder bat antolatu da.

Au ere, arkitektura aldetik, ikuskarria, Sapaia 4.950 toneladatak pixua du eta beetik gora kolpe batean igoa izandu da, lurretik 30 metrotara. Metalezko pieza bakarra da eta sei gruarekin, pixkanaka, berrogei egunetan altxatua izan da. Jai-leku onek bi hektarea artzen ditu eta barruan putzu aundi bat, museo bat eta antzerki-leku aundi bat kabitzen zaizka, bere lorategi eta apaingarri guztiekin. Japoitarrek

NON ZER

- GAURKO GAITZA
Katuak 3 garrean
- ESNEA... ESNEA
Aranak 3 garrean
- EGIA
Martin Ugaldek 3 garrean
- EUSKALERRITIK BEGIRA
Mikel Ugaldek 4 garrean
- FRANTZIAKO UDABARRI BARRITZE
Beiztegik 5 garrean
- BAKEAREN ALDE
Etxaidek 7 garrean
- DONOSTIAKO ARTE-KRONIKA
Kortadik 7 garrean

BERTSOLARIEN VIII-n SARIKETA - 1970

Donostia eta Loiola Erri-Irratietan
 Apirilak 5: Egileor - Enbeita - Gorrotxategi
 Apirilak 12: Azpillaga - Arozamena - Agirre
 Apirilak 19: Egileor - Gorrotxategi - Arozamena
 Apirilak 26: Enbeita - Azpillaga - Agirre
 Maiatzak 2: Sei bertsolariak batera, saloi batean, egingo dute saioa.
 Biali zuen botoak Loiola edo Donostiako Erri-Irratietara.

APIRILAREN 11-an, 25 URTE



Buckenvald-eko giltzapea ideki zantetik 25 urte bete dira. Alemaniarrak, naziek an il zituztenen omenez, irudi au jarri dute

emen, bereziki eurek ain maite duten pake-giroa sortu nai izan dute Jaileku ontan.

Agerketa barruko egituretan 550 milloi dolar gastatu dira eta lau edo bost aldiz diru geiago inguruko leku, bide, bearrezko ostatu, eta anuntzioetan.

Tokyon diotenez, burukalari batzuk, Agerketa onek azaltzen duan diruaren alperrik gaitze onen aurka ekintzaren bat aurrera eramateko prest daude, Oraindik mendietan omen dabilte beren ordua iritxi zai.

Tokyoko Olinpiada zala ta, aurpegi diru pilla ori bota zietenean, Japoiko agintariak auxa erantzun zuten: «Bai, dirua ugari erabilli degu, baiñan orri esker, gaur Tokyo munduko iri aurreratuenetako bat da eta danak ala aitortzen dute».

Beraz, Osakako Agerketa nagusi au, munduko erri aurreratu guztien ezaugarri izango da. Bakoitzak, duan gauzarik eta espirituarik onenak erakutsiko ditu.

Munduko pobreentzat oroimen utsa baiño geiago izango aal dute bai egilleek, bai antolatzaileek eta bai ikustera joaten direnek.

IRUÑEKO IKASTAROARI BURUZ PRESA- KO OARRA

Andereñoak:

Iruñerako Ikastaroa joatea erabaki dezuten andereñoak, arren eta arren, zuen izenak eman leenbaileen Oñatibia Juan jaunari. Ez dedilla gero gertatu zerbait mingarria eta negargarria, lekuri ez izatea alegia. Eskualde guztietako andereñoak!

Asi dan il onen askenerako, otoi, zuen izenak eman zuenbide ontara, EDILI, c/Guetaria 21, aditzera emanaz asierako edo jarraipeneko ikastaroa aukeratzen dezutela.

Milla esker! -Ari gera gauzak eratzen astiro eta zuzen.

Ortarako erantzuleak

NERE BORDATXOTIK

Joxe Manuel Ibar «Urtain»

Europako txapeldun dugu

Bakar batzuk ba genduan itxaropena ala izango zala. Aspalditik ari giñan esaten. Baiña (au da egia), zorotzat bezelatsu juzkatuak giñan «Urtain» maila ortara iritxi-ko zala sinisten genduanak.

Nai zuanak nai zuala pentsa zezala, geurean geunden «Urtain» ondo ezagutzen degunok. Erdi-erdtik asmatu degu gaiñera.

Ogeitazortzigarren burruk aldia zuan gure Jose Manuelek.

Bat da Europako bozealarien txapela jaztea, ta beste bat ogeitazortzi kontrarioak lurrean zabalka uztea.

Ori egin du gure Joxe Manuelek; iñor eztu errespetatu. Lenengoak bezela azkenengoak, danak paradero berdiña izan dute; danak etzan bearra, zutik egon ezinda. Au ezta puntutara irabaztea; au ezta dudako burrukaldiak erabakitzea.

Orain urte bi zeñiek pentsa bear zuan onelakorik?

1968'garren urteko Uztailaren 24'garren gabean egin zuan lenengo burrukaldia. Ordizian (Villafranca), ain zuzen.

Ikusi nuan «Urtaiñen» lenengo agerraldia Ordizian; ikusi dut azkenengo, Madriden.

Bietan irabazle, lenengoan bezela azkenengoan. Baita tarte ortan izandako beste ogeitasei neurketetan ere. Ta... danak «zerraldo» utzita.

Lenengo egunetik nuan nik itxaropena «Urtain» Europako txapeldun izango zala. Orren azkar izango zanik, egia esan, ez nuan uste.

Europa aundi ta zabala da. Alde guztietan izaten dira amaren semeak, eta biziro gaiztoa da beste danak atzean uztea.

Aukeran azkartxo bezela eraman dute «Urtain» Europako txapelketa jokatzera.

Ondo irten dira gauzak eta ondo

kontatu bear, baiña gure gizonak oraindik eztu motiborik onenei aurpegi emateko.

Edozein ofizio bere modu batean ikasteko, denbora bear da.

Deporteko ofizioei dagokienez, bozeoa jotzen dute zailenetako bat; denborarik geien eskatzen dutenetako bat.

Joxe Manuelek meritu arrigarriak ditu ain epe motxean iritxi dan gallurrera iritxi dalako.

Bizkorra dala buruz, esan-entzulea, lezioak azkar ikasten dituan? Zuk nai duzun guzia. Baiña, ez gerezi ta ez pikorik, ezta eltzen bere denbora eldu arte.

1970'garren urteko apirillaren irugarren eguna.

Etzirudian Madriden geundenik. Euskalduna besterik ezpaizan ikusten bazter guztietan.

«Apirillaren laugarren egunean Europako txapelduna «Urtain» izango zala nere iritzi, baiña diran bezela esango ditut gauzak.

Etzan an sobrerik ezer; ez gaude erronkan aritzeko moduan.

Weiland alemana etzan edoein. Zerbaitegatik zeukan irabazia txapela. Merezki zualako, noski.

Mutil koskor bat ematen zuan Joxe Manuelek alemanaren ondoan.

Zuetako geienok ikusiko zenduten telebisioz. Eztaukazute nik esan bearrik.

Amazazpi kiloz astunagoa alemana; luzeagoa, zabalagoa, beso aundiagoak. Ezker beldurgarria, berez ezkerria izanik. Len ere aberi asko egindako esku ezkerria, ta ostiral gau artan ere egundokoak egin zituan.

Urtaiñi eman zizkion giblekoak ez pentsa nolanaikoak zianik.

Aiek artuta zutik iraun zuanean, ezta makala gure gizona.

Urtain zutik gelditzearekin geien

arritu zana Weiland bera izan zan. Ala adierazi zuan deklarazioetan.

Ostiral gau artan nolanai aaztu eztekean zerbait gertatu zan Madriden.

Weiland alemana etzan edozein. kilo ta erdiko gizon puska, lau aldiz erori zala; lau aldiz jo zuala lurra. «Urtain txikiak» grano batean ez. Zutik denbora guzian.

Onak zerbait adierazten digu. Ingles arbitroak esan zuana egiztatzera dator.

«Urtaiñek» bezelako joa duan bozealaririk eztagoala munduan, esan zuan Roland Raquin ingles arbitroak.

Etzuan ordea ori bakarrik esan. Baita beste zerbait ere.

«Bosgarren eta seigarren ekiñaldietan asko nekatu zala; estu ta larri ibili zala. Gertatu, preparatu, zaildu ta zimeldu egin bear duala.»

Europa atzean utzita aurrerako bideak artzekero, ta baita Europako txapelari buruan eustezkero ere, ondo preparatzea da bearrezkoena.

Ikasi bear diranak ikastea.

Dakian baiño geiago jakiteko motiborik ezta «Urtaiñek».

Bozeoaren berririk etzekiala menditik jetxi, ta oso illabete gutxian txapelketa jokatzera azaldu da. Irabazi gaiñera.

Zer eska genezaioke ortik aurrera?

Nik —zertan ukatu— Europako txapeldun izango zala itxaropen biza nuan, baiña ez nuan uste orren azkar izango zanik.

Denbora geiago bearko zuala pentsatzen nuan.

Asiera ta azken onak izan zituan «Urtaiñek» Madriden.

Tartean izan zan komeririk asko bolara batean. Iñork etzuan duro bat arrixkatu naiko «Urtaiñen» alde. Diranak diran bezela esan bear dira, erdipurdika ibili gabe.

Oso une txarrak igaro genituan emendik Madrida joan giñanok.

Etzagoan gure arpegiatara begiratu besterik.

Nik neronenik ez nuan ikusten. Bai ordea nere alboan zeuden Juanito «kojua», Jesus Errazti, Sabadell, Igeldoko Pako ta beste askorenak.

Poz bat ekarri nuan etxera.

«Tongo» konturik ez al duala iñork geiago aitaturko.

Weiland alemanak Madriden «tongo» egin bazuan, oraindik ezta munduan izan «tongo» gabeko burukaldirik.

Gu ezin konturatu gindezke zenbateko naigabea zan alemanarena. Oso illabete laburretan iraun dio txapelak buruan.

Zeruak lur jotzea ainbat pentsatzen zuan «Urtaiñek» kendu bear ziola.

Bolara batean oso illun ikusi genduan zerualdea.

Bost xentimo etzitezkean eman «Urtaiñen» aldetik. Kezka bizi batek artu ginduzen an geunden amami milla edo geiago pertsona.

Eskerrak zazpigarren ekiñaldian gure gizonak izan zuan biziñaldiarik.

Antxe erabaki zan auzia.

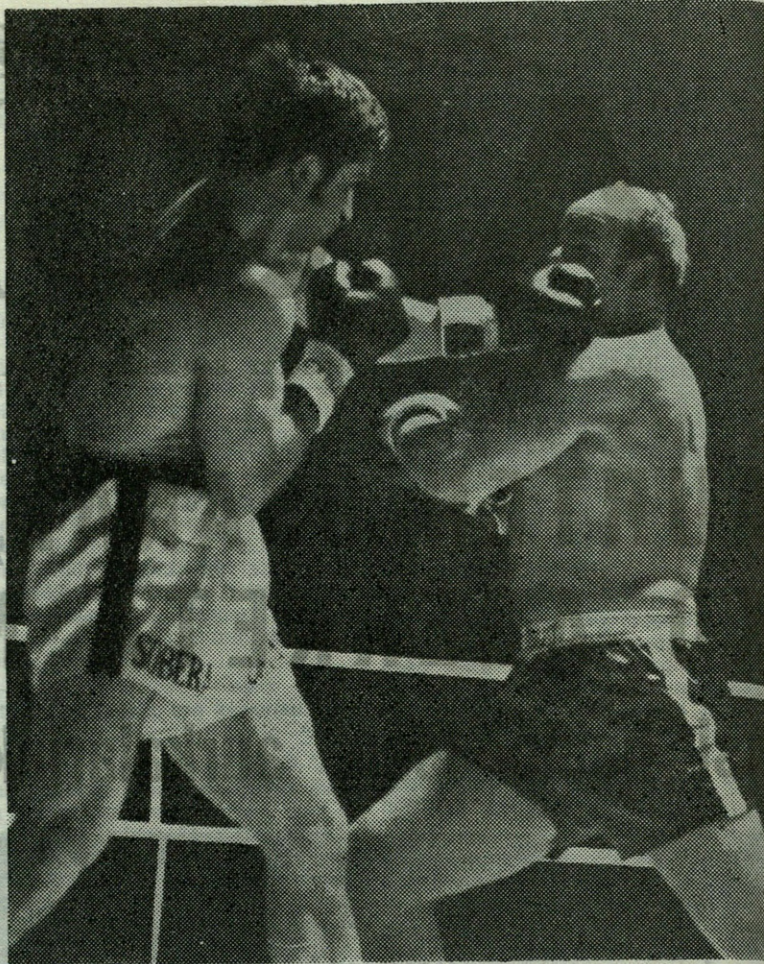
Naikoak eginda gelditu ziran, bata bezela bestea. Etzan geiagoren bearrik. Gaizki, larri, «Urtain»; are ta gaizkiago Weiland. Berenak artu zituzten biak.

Iritzi bat eman al baneza, ematea libre balitz, «Urtain» pixuz arintxo dagoala da nere irudipena. Geiegi joa-arazi diotela entrenamentuetan.

Iru-lau kilo artzeak on aundia egingo liokela.

88 kilo ta gramo batzuk eman zituan «Urtaiñek» pixuan.

Bein baiño geiagotan entzuna naiz berari. 91-92 kilo dala berari dagokion pixua; aiekintxe arkintzen dala gustora bere gorputza.



Nik baiño obeto dakite aren zuzendari ta maixuak zer komeni zailon eta etzaion. Iritzi bat ematea ezin galarazi ordea iñori, naiz-ta ni bezelako ezjakin bat izan.

Indarrez eta sasoiz berdin izatera, astuntasun pixka bat ezta kaltegarri.

Gaur «Urtain» zailduta dagoan bezela, gorputzean iru-lau kilo geiago izateak erruz esan nai duala pentsatzen dut Weiland alemana bezelako erraldoi (gigante) bati aurpegi emateko.

Puntutara irabazitako edo galdutako burrukaldirik ezta «Urtaiñek». Dan danak atarramentu berdiña izan dute; danei beia jo-arazi die lbañarrietako indartsuak.

Gorputzean amazapi edo ogei kilo geiago izan arren, «Urtaiñek» ondo jotakoa lurrera beti. Lenengo egunetik esan nuan auxa.

Ori or gelditzen da istorirako. Ondorengoak etorriko dira; gero ere izango dira bozelariak, noski.

Baiña, ia nork ontzen duan «Urtaiñek» jarri duan marka. Arretaz egon begira.

Ogeitazortzi burruka, ogeitazortzi garaipen; ogeitazortzi gizon beia jo dutenak. Ori eginda artu du Europako txapela.

Bejondaizula Joxe Manuel!

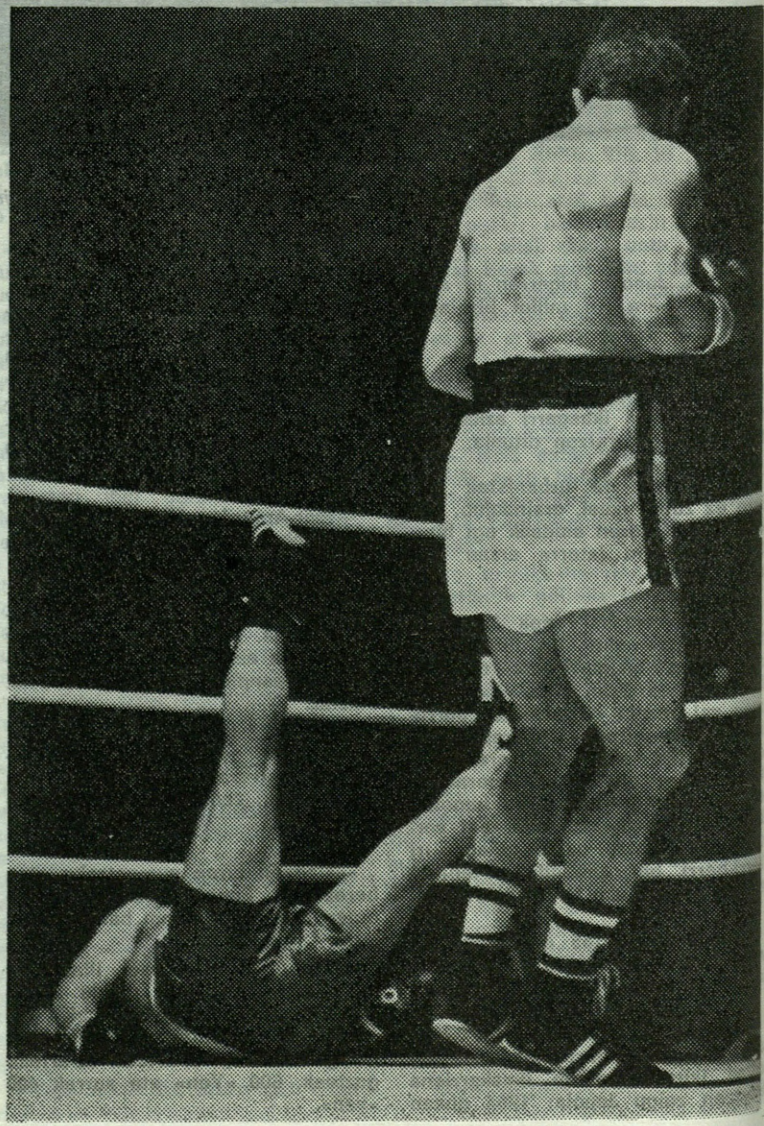
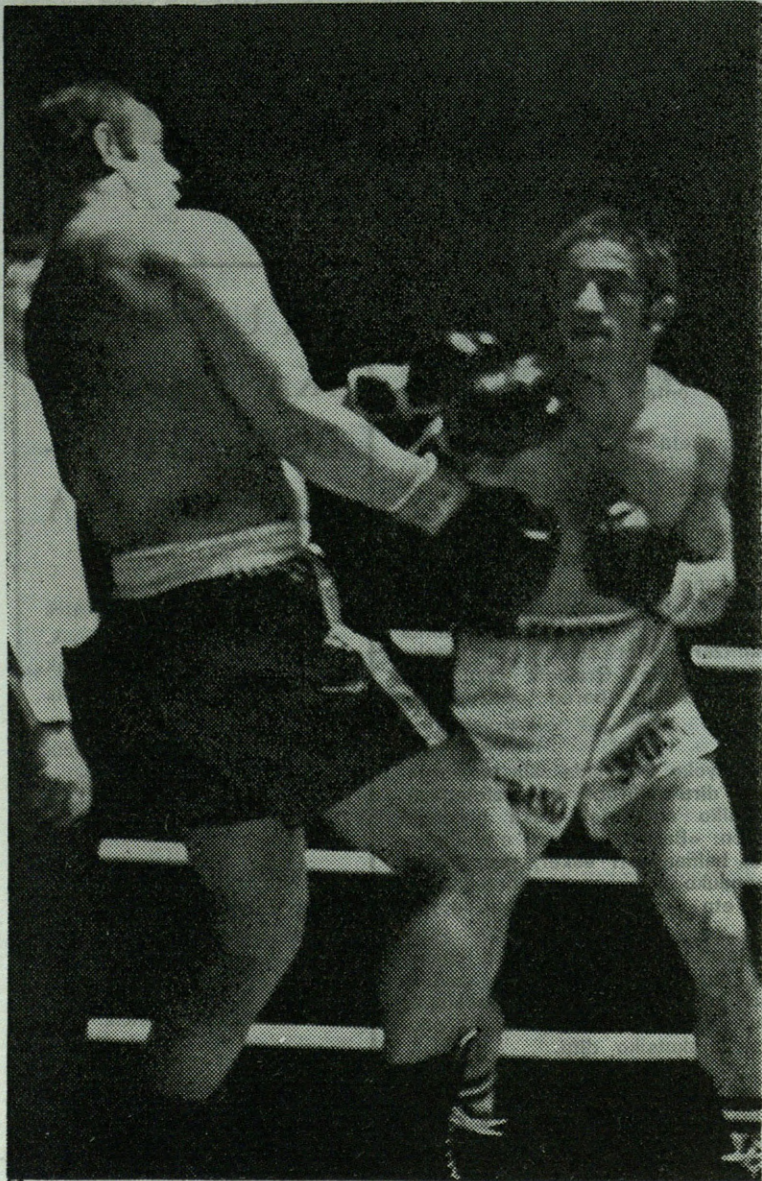
Zugan itxaropen genduanok ez gaituzu lotsagarri utzi, zearo batekoz bestera baizik.

Gero geroak, zu zaitugu gaur Europako txapeldun. Ondo kostata irabazitako txapela, baiña ondo merezia, bide batez.

Orain lagun asko izango dituzu, goian ikusten zaituztelako.

Etzera illuna ta tontoa. Zeuk dakizu iñork baiño obeto pozaldietan eta ilunaldietan egitazko lagunak zein izan dituzun.

Basarri



URTAIN TXAPELDUN

Zorionak Urtain!

Zereganatu duzu Europako bozeolarien txapela.

Euskalerrri osoa zuri begira zedukazun aspalditik. Alde edo aurka baña zutaz oroitzen eta mintzatzen da. Eta aurka mintzatzen diranak ere zuk irabaztea nai izaten dute.

Azkarregi botatzeak susmo eta irudipen txarrez betetzen bagaitu ere zu arrixkuan ikusteak ezurretarañoko dardada eta otzikara sartzen digu. Ez genduan aurrenekoan botatzerik nai baña azkenerako naikoa luzatu zitzaigun.

«Nun gogoa an zangoa» esaera zarra «nun Urtain mutur-joka, an Euskalerrria orruka» biurtu duzu. Zoazen tokira zoezela an dituzu euskaldunak zure atzetik.

Joan ezin diranak ere irratia artuta ikusten ditugu edonun. Umetxoak eta zaarrek ere urrutikuskinean arkitzen ditugu berandu arte. Gau ortan ez da inor loguretzin. Urrengo eguneko izparrin-giak atzaparretatik kentzen zaizkio saltzaleari. Asieratik bukaeraño irakurtzen ditugu zure berriak.

Bañoa zurekin geiegi itxutu eta zorabiatuko ote geran beldur gera. Zure txapelak nekazariei arrastaka bizi dirala aztuaraziko ote dien bildur. Langilliei beren eskubideen aldeko burruka modeluaraziko ote dien bildur.

Min artu genduan egia esateko zure agurrean gutaz ez gogoratzearekin. Aztu egin al zitzaizkizun zure etxeokak, zure lagunak, zure erritarrak? Pozaren-pozez aaztutzea ere bazitekean. Baña gu zai geunden. Umetxoak bezela zai egon ere.

Ez al genduan, bada, merezi?

Antxe egon giñan, ba, fin asko Pazko egunean telebistan zuri begira? Antxe joan giñan, ba, Astoriara Basoko Errege zaitugun ori ikustera?

Ori guzia egiteko, berriz, beste zeregin asko utzi arazi ziguzun. Ordurik sakratuenetan zurekin aztoratuta geunden.

Ekarri diguzu Europako txapela Euskalerrria. Zorionak eta eskerrik asko, Joxe Manuel.

«Eman da zabal zazu munduan frutua». Europa aldera zure besa-indarra baño zerbait geiago zabaldu bear duzu.

Errien Europa batu bat egin naiean dabil Europa.

Erakus iozu Europari baduala bere barruan Erri txiki bat. Oso zaarra. Europako erri guziren artean izkuntzarik zaarrena eta arri-garriena itzegiten duan antziñako erri bat. Iltzen ari dan erri bat.

Erakus iozu erri au aintzakotzat artzen, babesten, zaitzen eta zuzperten.

Erri onek bere izaera, oitura, izkuntza eta kulturarekin Europa osoa edertu eta aberastu nai lukela bizirik iraunaz.

ESNEA... ESNEA

Esnea gora ta esnea behera, ba dabilkigu komeri franko baserritarrok. Ez, gaizki esan dut, Esnea behera ta esnea behera, esan behar nuen. Behera bakarrik egiten bait du ta esneak bakarrik, egiten bait du behera.

Donostiarrok, gure esnea edaten ari zeratenean, gure izerdia txuputzen

Ederki zegok, laster egingo dizkiagu galtza berriak!!!

Baiño, jaunak, ez da ori guzia. Ori zentralak galtzen duana da. Baserritar bakoitzak 5,50 -tan saltzean zenbat galtzen ote du?

Ori ere esango dizuegu ba. Antxe irakurri ziguten baserritar baten karta. Behi berriak erosi omen ditu.

Ikus numeroak:	
Donostia egunero saltzen dan esnea ...	40.000 litro
Aurtengo martxoaren 1-etik sal-neurria ...	8,20
Baserritarrari pagatzen zaiona ...	5,50
Esnea biltzea ta zentralera karriatzea ...	0,33
Fabrian baneatu ta enbotellatzea ...	1,85
Zentraletik Donostian partitzea ...	0,25
Dendariak irabazten dutena ...	0,45
Danera ...	8,38

ari zerate. Nahi-ta ala nahi gabe, jakinaren gainean ala oharitu gabe, baiña gure izerdia txupatzen. Bai orixe. Ta oraintxe ez zaigu asko galditzen, jario asko bait dauka gure baserriak.

Lehenago batean, martxoaren 25-ean, hor izan giñan Donostian, Gurelaren bitartez esnea saltzen dugun baserritarrok. Eman digute notizi ederrik!!!

Beraz 8,38 kostatzen da ta 8,20 eman behar. Litroko 18 xentimoren galera. Egunean 40.000 litro hola emanak, 7.200 pta. galtzen ditugu egunero.

Ikullu berria egin. Kontuak zehatz ateratzen hasi. Ta... 7 pezetaz behera ezin omen du esnerik atera. Besteok ere ez dizkiagu ba behiak haizeaz mantentzen! Litroko 1,50 galdu; hau dek martxa!

Ta orain dator... errematea. Gure zuzendariak, Gurelakoak alegia, egin omen zituzten eskabi-deak esnari prezioa ailtzatzeko, «sindicato nacional de ganaderia»-ren bitartez. (Eman ez dakit zenbat komisio edo ministerio aitatu zituzten, dana dala neri galdetzeraz ez ziran etorri). Baiñan azkenean, 5,50 izan dedilla gobernuko erabaki omen du «zona norte» guziraiko, ta kitto.

ARANA

E G I A

Ugalde-tar Martin

Egia ez da kaja bat.

Kaja batek amabi ertz eta sei aurpegi ditu; bixta dunak begiz erraz ikusiko dizkio kajari itxura eta kolorea. Ala ere, kaja ximple hau ez dute gizon guziek (horretara ahaleginduta ere) toki berdin-berdinetik begiziatuko eta itxura ber-berekoa ikusiko ezin bait dira garai berean toki ber-berean egon; eta itxuraz-beste ere: argiak alde guziak berdin argitzen ez ditualako eta gizonaren begiak berak ere maiz daltonismo-gaitz horrek jota daudela, begi guziek ez dute kajaren kolorea modu berean sumatzen.

Ikusten dugunez, kaja bat bezin ximplea balitz ere ez genduke egia danok berdin ezagutuko.

Eta egia ez da gehienetan ximplea izaten, oso-oso konplejoa baizik.

Egiak ez du berez gorputzik eta itxurarik, ez du margorik; ezin du gu bixiaz ikusi; egia osatuko ligiten egi-gaiak askotan falta zaizkigu, eta bildu dirugula uste dugunean ere arrazoiz (gizon-arrazoiz), sentipenez, irudimenez, suma-bidez, ikusi eta pixatu behar ditugu, eta ba dakigu gure suma-bideak zein irudikorak diran, eta gure arrazoiak zein etorkorrak eta gurekorak izaten diran; bai besteak eta baita gureak ere!

Ala (eta oso maiz gerok uste gabe) bertzez izartuta dauden egiak ere borobillak iruditzen zaizkigu.

Gizona jakinaz gezurretan ari ohi da askotan; halaxe komeni zaiolako. Baiñan, bestalde, gizon bat izan daiteke egi-zale, eta ez-jakinaz oker egon; ez-jakina ez da beti ez-jakite honen barren-ezaguera duana, gehienetan bestalde: ba dakigula uste duana; eza ez-jakin itxu hau dugu ain bildurgarria dan fanatikoa.

Ara 1968-go abenduaren 26-ean Caracasko El Nacional izparringiak zekarren berri baten izen-burua: «Mundua plano dala sinisten dute-nak berean trinko daude oraindik». Londresko United Press berrikariak dioez: Britaniako Ludi Plano Elkartekoak «Apolo-8»-k bialdutako argazkiak ikusi eta gero ere ez omen dute mundu hau borobilla danaren ziurtasun osorako probarik izan, eta oraindik urrunagotik (Ilargi tik-edo) artutako ludi-argazkiak ikusten ez dituzten biartean gure Lurra plano bat omen da.

Arrezkero argazki hoiek ere ikusiak dituzte, baiñan izango dira oraindik uste setatsu horri erantsita il arte eutsiko diotenak.

Egia nola ezagutu ordea?

Egia oso iheskorra da; fanatikoa eta fede txarrez edo berekoikeriz gezurretan dabilena utzi ditzagun biak, hoi en gairakeria agerigoa izaten da gehienetan-eta; alperkerian bereari eusten dagoan ba du erremedio errezagoa, eta alperrei zirikatzin jarri behar luke lan hori egin ahal duanak; fede onez (eta nahiz eta oker egon) egia dala uste duana bide onetik dabil.

Zalantza baita egia pixatzeko erabili genezaken balantzaren aztaorrasik onena.

Orrats horri begira dabilena, egia poltxikoan daukala uste duanak baiño errezago arkituko du egia. Egia-aren billa dabilenaren utsak obeak dira, milla aldiz!, siniskeriak eta ma-

liziak baiño. Gehienetan okerretik ibili behar izaten da gizonak egia arkitzeko. Ferri italiar jakintsuak 1942-go abenduaren 2-an Chicago Universityn lehenengo pila-atomikoa lanean jarri zuanean, arritzekoa da, baiñan alperrikako eunka ta eunka ariketa eta utsen (gezurren) ondore ona (egia) izan zan.

Nahiz eta oker egon, egi-billatzearen zuzentasuna eta fedeak beti jaso eta zuzendu ohi du gizona; bestalde, berak asmatu duan erdi-gezur edo egi-erdi bat santutzeko gizonak egiten dituanak beti jetxi eta okertzen du; ala, askotan guetako bakoitzaren siniskeri-alperrek onizai artu, iriz-kide ez ditugunei etiketa beltz edo zuri edo gorria zintzilikatu eta lasai geratu ohi gera.

Baiñan egirik gabe ez dugu, ez gizatasunik, ez askatasunik lortuko; eta komunikazio-bideetan gabilzaren artean egia milla aldiz beharrezkoagoa dugu: gure gezurrak millaka kuisatu ahal bait ditzake eta beste-rik gure egiak millaka zuzendu ahal.

Graham Green idazle ospetsuak Buenos Airesko Pen Club-en erututako batzar batean (1962-go urriak 3-10) zion bezela: «Idazlearen lana egia esatea da»; John Dos Passos, ipar-ameriketako idazle iaioak ere berdintu, eta indartsuago, bereizi zuan behar nagusi-nagusi hau: «Idazlearen eginbeharra egia esatea da».

Bestalde, eta guk ondo dakigun bezela: giroa bera da askotan errudun.

André Maurois idazle jatorrak batzar berean esana: «Askatasunik gabe ez dago egirik».

Ala ere, idazleak ba du, eta bere maillan, apaizak eta dendagilleak eta lege-gizonak berean duten erantzun-beharra: ezin dala-koak ez du idazlearen konzientzia errez pakeatuko.

Egia urri dabil gure artean aspaldit.

Nork-nori esan dionaren aho-bellarriz gabilztan bitartean ez dugu gure artekorik argituko; ahopide eta berriketak osatzen duan enziklopedia zahar, xeblete eta kankaillu hori po-zoi utsa da.

Egia ez zaigu lo gaudela ametsetan bezela, etorriko. Egia entzun, ikasi, sufritu eta irabazi egin behar dugu.

zeruko ARGIA

Zuzendaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Naparroko-Kantauriko ta Ara-goiko Kaputxinoak argitaratua
(Carlos III, 22-Pamplona)

DONOSTIA n:

Oquendo, 22-Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Barruan ... 215 pezeta

Korreio batasunetako errietan. 265

Atzerrietako beste errietan. 285

Aidez Aurrez galdetu.

Salmentan (Ale bakoitzak) ... 5 pezeta

GAURKO GAITZA

Azken urte aietan gazteen artean talde bat arizaigu nagusitzen. Ezagunak ditugu lurbira osoan, asko itzezin bai dute bera-gaitik zenbait astekari ta izparringik. Tximeka luze daramate, jantzia gutxi desberdina ta amorratuak dira loraz euren bu-ruak apaindutzen. Akats asko biltzen dizkiote gizarteari ta orrela aaleginak egiten dituzte emendik al-dendurik bizi-izaten. Badituzte euren oitura eta lege bereziak, India al-deko zenbait sinismenekin-ere badu-te zer-ikusia ta barru lasaitasunerako sarri-samar erabiltzen dute droga. Ikasleen artean ere asko ugaritu omen da gaitz onen indarra.

Zenbait artzen duten delako dro-ga, ez dago ziur jakiterik. Oni bu-ruz asko ta askok idatzi dute ta bakoitzak bere arrazoiak ateratzen ditu, dena-dela, ez dago ukatzerik indar aundia duala onek gazteen ar-tean.

Europa aldean debekatuta dago onen salmenta bainan izkutan zen-baitek aitortu nai-duan baino geia-go erabiltzen da. Espanian bertan-ere sarri xamar irakurri oidegu iz-parringietan zenbait gizoni ezarritako zigorra oker onengatikan, ala-ta-gu-ziz legepean ez da naikoa arkitzen ta aalduten tokira jotzen-dute, bea-rreko duten gauza ori bilatzera.

Afrika'ko ipar-aldeak talde uga-riak bereganatzen ditu urtearen ba-rruan gauza onen naian dabilztan oietatik. Udara aldean nagusitzen da geienbat jendearen joanetorria. Tu-rismoak ezarri dizkigun oitura aie-kin errezagoa bai da inor konturatu-gabe orrelako gauzak erabiltzea, ala-ta-guziz, ondo begiratuak izaten dira Algeciras ko mugan, batipat, orrelako tximatsu ikusten dituzten gazteak.

Marruecosek nai-aina belar sor-tzendu (emen orrela deitzen diote grifa'ta kifi'ri)ta merke gainera, bai-nan ez dago Marruecosko muga iga-ro bearrak au lortzeko Ceutako uri onetan-ere errez arkitzenda. Espanik oraindik berea duanez, oztopo gutxi jartzen du onera etorteko ta emen bizi-diran beltzak sarri ibiltzen-dira mugaz batera-ta-bestera, orrela, auk dira geienbat saltzen dutena. Kiloko amarat duro egitendu emen ta Es-pañi barruan bozt mila duro (ba-dauka alde ederra).

Gudarien artean-ere zabaldua da-go bainan gutxi da ausartzen dira-nak ori erretzera, aundiak bai dira emengo zigorrak.

Gure errietan oso gutxi itzezin da gauza auen gain ta uste det leenbai-leen garbi itzezin bearra dagoela. Gaurko egunean errezatzen aundiak ditugu arutz-ta-onutz ibiltzeko ta ez litzake arritzekoa izango egunen ba-tean orrelako gauzak erortzea gure gazteen eskuetan ta esaerak dion be-zela, obe da aurrez kontu artzea ge-ro sendatzea baino.

KAKUTE



Euskalerritik begira...

Elkarteak

Gaurko lantxo honi hasiera ematerakoan, Fanjul jaunaren hitzak daukat gogoan: «Geroaren politika etorkizunak kezkatzen gaitu, ta ez gaude gertututa behar bezela erantzuteko». Lehengo leloari jarraituaz honela dio: «Erregeak ezingo du inola ere herriarekin, bere ordezkari diran taldeekin, elkartu gabe agindu». Beraz prokuradore honen iritziz taldeak, elkarteak beharrezkoak zaizkigu.

Gizonak, persona ta gizaki denez, besteekin elkartu beharra nabaitzen du bere baitan. Gizartean bizitzeko jaiok gera, ezin genezake gure egitekorik bete besteekin elkartuaz ez bada. Politika arazoan ere hauxe ber-bera gertatzen zaigu.

Agintariak, dirudianez, geroari begira kezkatu daude, ta ez dute, egia esan, irten-bide egokirik ikusten.

Gaurko personari ta gizarteari dagokion sistema antolatu nahi dute gerorako, ta hortarako baldintza edo kondizio premizkoena: gizartearen eta personaren gogoia, asmoa ta iritzia haintzat hartzea. Gaiñontzean alperrik dabilzala konturatzen dira.

Azken albisteak esaten digutenez, elkarteak auzia aurtengo udaberrian erabiliko dute espainiar lege gizonak. Gauzak, ordea, ez daude oso argi: Elkarteko eskubidea herri osoari emango aal zaio? ala minori bat bakarria izango da hortarako baimena izango duana? zenbaterainoko mugak ezarriko ote dizkiote? Mugimendu dalakoaren oinarriak ontzat eman gabe ez ote dute elkarzerik izango?

Galdera hauen zerrenda ederki asko luza ditzake, gauzak hain illun egonik argi pixkat egiten ez dira batera ahalegintzen. Egunkaria irakurteko diktionario bat erosi behar de dala pentsatzen hasia nago. Egunkarietan gata ta piperra duan gairik agertzen bada, hitz ezezagunakin erabiltzen mutillak ditugu periodistak. Elkarre auzi hau dala ta, berdin gertatu zait behintzat.

Zer nahi gauzatarako elkartzea beharrezkoa zaigula esan degu, ta politika arloan berriz zer esanik ez. Baina, arazo hau nola zuzenduko ote dute? Orain artean, gastronomi edo tripazai elkarteak, kirol soziedadeak, kultura talde batzuek ontzat eman dituzte. Politikoeekin ordea...

Elkartasun giroa sortu nahi badute errealidadea aurrez-aurre, dan bezela ikusten ahalegindu behar dira, ta batez ere guztiekiko onaren (bien común) bila jo behar dute. Zer ote da Peninsula barruan guztiekiko ona? Hitz gutxitan adieraztea gauza zaila dala derizkiot. Baina gutxienez esadun barruan herrialde bakoitza haintzat hartu beharko dute, etnia bakoitzak bere osotasuna lortu dezan, katalan, gallego, gaztelar... ta gu euskal langille bezela.

Zer nahi elkartetan, bakoitzak bere nortasuna gordeaz nor bera denez eskeintzen da. Orduan bai taldea aberatsa dala. Gaiñontzean, elkarreetan uniformismoa ezartzen hasten badira, irendutako taldearen antzekoa izango da, ahula, indarrik gabeta.

Hainbeste propaganda ondoren, elkarteko eskubidea badegula ere ia ahaztu zaigu. Eskubidea ezezik zeregin eta obligazio dala esango nuke. Ezin gindezke besteekin elkartu gabe, geure alderdi on eta aberastunak eskeini gabe, erabat aldendurik jarrai. Erdaldunak ez dute gai hontan gure egizko pentsakera ulertu, kapillismoa maite degulakoan daude, ghetto batean, itxitura baten barruan bizi nahiko bagendu bezela. Zorionez, ez det uste, egun horrela pentsatzen duan gazterik izango danik. Euskaldunok, besteeri euskaldun eta langille bezela eskeiniatz gizartea aberastuko degu. Jakina, hortarako lehen euskaldun danak bat egiteko egokiera zor zaigu...

Ez dakit ametsetan ala alperrikako lanetan ez ote naizen ari. Baina, elkarte lege berria zabaltzen dutenerako, hemen aitatutakoak gogoan har ditzagun. Beto politikak elkarre, baina guztiontzat, eta askatasun giroan.

MIKEL UGALDE

«EUSKAL ERRONKA»ren BUKAERA

Gaur igande, apirilaren 12-an, Tolosako «Leidor» aretoan, «EUSKAL ERRONKA»ren bukaera izango degu. Joandan igandean, «Leidor» aretoa ia beteak ikusi genuan. Ondarrutar pillak ikusgarria ere an zan. Lerro auk idaztekoan ez dakigu oraindik nortzuk gertatuko diran finalistak, baiñan gure ustez, auen tartean izango dira: Luis Mari Barriola, tolosar akordeonista, bere «Iru Damatxo»ri atara zizkion txinparatarekin. Ordiziako «Kimu-Berria»k ere ez ziran makal ibilli. Bakar abeslarien artean berriz, Zorion Egileor mundakatarak bai abotsean eta bai gitarra-dofuan iaio izandu zan. Dantzari-bikote onena aukeratzeak emango ditu bere lanak. Sei bait dira eta seirak onak, antzekoak. Zarautzar «Lorea» taldeak bere «Gora Jendea»ri xalxa gelago jarri ba lioke... Ikusiko degu.

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTIAK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkifia: 12 0 65

DONOSTIA

SASKI-NASKI

NAZIO BATUAK

Egazkiñak lapurtzearen kontrako itunben bat eratu nai da.

ICAO'k (Organización Internacional de Aviación Civil), egazkiñen lapurreta kontrako itunben edo tratadua antolatu du, Monrealen izan duan Billeran. Onela jakin-arazi digu UNO'k.

Itunben au ICAO'k izango duan Batzar Nagusian, onartu edo baztatu egin beargo dute ICAO barruan sartuta dauden 119 laterrik. Itunben onetan ez dira sartzen gerrateko militarren egazkiñak. Pake-bidetan, jendea eraman-ekartzen eta salerosketeko gaiak darabiltzen egazkiñak bakarrik kontuan artuko dira itunben orretan.

ICAO'ko Batzordeak (27 lagunekoa erakuntza da berau), 1970'garren urteko Abenduaren leenengotik seigarreneraio bitartean La Haya biltzeko asmoa adierazi die Elkarteko nazio guziei. Onela, erabaki oni, lege-maila eman nai zaio. Nazio guzien aurrean.

Itunben orretan zeatz-meatz erabakiko dira, egazkin-lapurrei zer ta nolako zigorrak ezarriko zaizkien, egalontzien jabe indar-bidez naiz bildur-bidez egiten diranean.

Onelako egite txarrak nola zigortu, aide-lapurrei nola kartzeleratu ta abar, erabakitzeotan dira; baiña oraindik ez degu zigor oien berririk artu.

ASTE SANTUAN BIDETAN ILLAK

Eundik gora izan dira, gure bide zabaletan Aste Santuan il diran

kristauak. Orrez gainera, min aundia artutakoak, 41 izan dira; ta min txikia artuak, 1.500 baiño geiago izan ditugu.

Zerk eraman du onenbeste jende bidetan min artzera? Aurrena, abia da aundiegian ibilteak. Elkarren arteko beribillen tarteak ez gordetzeak; burugabeko ibillerak eta abar.

VIENAKO BERRIAK

Leninen eunurteburuak, komunisten arteko liskarrak sortu ditu.

Leninen eungarren urteburua dala-ta, Todor Zivkov, komunista ungariarrak, bere idaz-lan batean, Rumania ta Yugoslabiako alderdi komunisten jokoera maixeatzen du. Idaz-lan orrek «Pake ta Sozialismoaren kinkak» du izenburu.

Idazleak dionez, lurralderen bat komunista jatortzat artzeko, nai ta naiez, Moskuren nagusitasuna aitortuaz jokatu bear degu. Errialdea Moskuren nagusitasun-aitortle edo komunismoaren etsai jo bear da. Bietako bat. Ez dago beste biderik.

Edo-ta Mosku aitortu bear dezu komunismoaren gidari; edo-ta ez zera benetako komunista; komunismoaren etsai baizik. Eta au berdin jotzen da, agirian naiz azpizanean zabilzan Moskuren aurka. Beraz, Zivkov'en lan onek au jartzen du asmotan: Leninen urteburu onetan, Moskuren gidaritza aintzat artu bear dela.

Gai ontan, Yugoslavia ta Rumania, saiestuak daude leendik; eta Polonia ta Hungria ere, koloka ikusten ditugu.

RESTAURANTE DEL PUERTO

Bazkariak

Leenengo Jaunartzeak eta Ezkontzak

San Pedro, 38

Urrut. 99026

SAN PEDRO PASAI - (Gipuzkoa)

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen aientziak erri auetan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerín, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Berlaim.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rochapea, Azagra, Enériz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Lerín, Ochagavía, Cárcar, Olazagutía, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Cadreita, Andosilla y Noain-Berlaim.

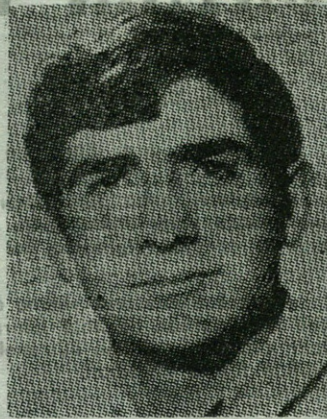
GUÑELESA



Gipuzkoa'ko ta Nafarroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gaifia
- Guriña
- Yogur
- Batidua

Igara autsa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA



ENRIKE SENDINO

1969'garren urteko langille-ikasleen txapeldun.

Pasaiko errian eta Luzuriagaren Lantegian ari da bere lana eskeintzen Enrike Sendino. Ta bere langileasle eñean, lantegi orrek duan «Bizibide-Ikastolan» ari da ikasten. Burni-urtze lanean moldeatzaille bezela erakutsi du bere gaitasuna.

Leenbizi, Donostian, 1969'garren urteko leiaketa bat eratu zan. An, Gipuzkoako lan-ikaslerik onena bezela agertu zan. Gero, Vigon antolatu zan nazio guziko Txapelketa. Emen ere denen aurrean nagusi geditu zan Enrike gaztea. Bere 17 urterekin, bada zerbait.

Orain mundu guziko txapeldun geditu nai luke Tokion egingo dan leiaketa. Japoiko uriburu aretan beste 17 naizotako lan-ikasleen kontra jokatu bearko du, nagusi ateratzeko. Argi jokatu bearko du txapeldun ateratzeko.

IRUÑEO ELIZETAN OSTEGUN SANTUZ

Iruñeko eliza guzietan orri bat irakurri zan Ostegun Santuko elizkizunetan. Orri orretan, lan-biderik ez duten 400 langilleren kinka ta estuasuna aitatzen zan.



Eraria epela dagola?

FAGOR'ek
oztuko du berela

Tomás Eizmendi'ren

Jatetxea

Zumai erritik metro gutxira, Ibai ertzean par-irriz, etxe polit bat zure zai dago euskal kutsu zoragarri. Arrai, barazki, aragi eder; nai dan aukera janariz, jatetxe au bein probatzen [duna

laister azaltzen da berriz.

—oOo—

Restaurante

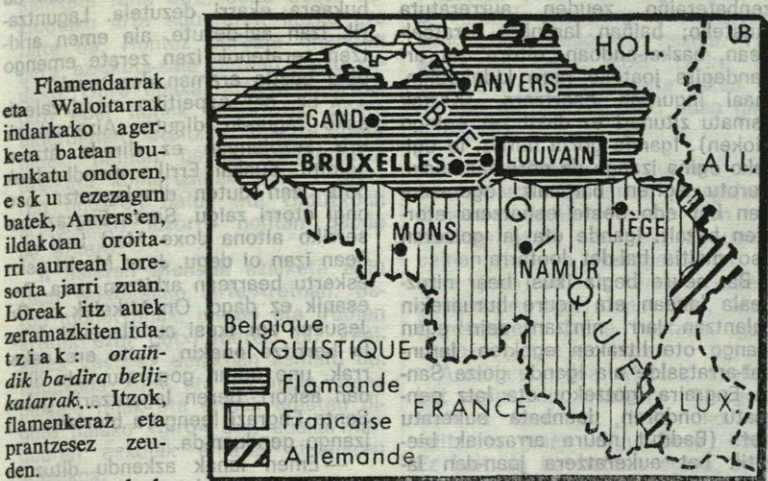
Tomás Eizmendi

Curva de «Chiqui-erdi»
Tel. 86 13 90 ZUMAYA

BELJIKA

FLAMENDARRAK ETA WALOITARRAK

PAKE-BIDEAN?



Flamendarrak eta Waloitarrak indarkako ageriketa batean burukatu ondoren, esku ezezagun batek, Anvers'en, ildakoan oroitarri aurrean lore-sorta jarri zuan. Loreak itz auek zeramatzuten idatzia k: oraindik ba-dira beljikatarrak... Itzok, flamenkeraz eta prantzesaz zeuden.

Beljika -zaleak bi-diralak, ain zuzen ere, Eyskens'en Gobernuak Lege-Egitam prest du auzi auek ebakituko. Lege-Egitamu orren bidez, flamendarrak eta waloitarrak elkarren artean dituzten liskarrak paketzeko bidean dirala esan dezakegu.

Urte luzetan, flamendarrak «lenguru beartsuena» egiten bizi izan dira. Waloitarrak, beren ikatzari eskerrak, diruketa-kontua ta lekuri irabazgarrienak eskutan zeuzkaten. Munduko bigarren Gerratea ezkerro, gaudak atzeko aurrera jartzan asi ziran. Arrazkero flamendarrak aurrean jartzen asi ziran. Flamendarrak, dakizuenaz, flamenkeraz itzegiten dute; ta waloitarrak, prantzesa dute beren izkera.

Gobernuak, ortik sortzen ziran istilluak gozatu egin nai zituan, eta orregatik atera du pake-bide bezela, lege-egitamu ori.

Egitamu orren araura, Beljika iru eskualdetan banatua izango litzake: Flamendar - Eskualdea, waloitarren Eskualdea ta Bruselas, Eskualde aueko bakoitzak bere Jakintza-Batzordea izango luke. Batzorde au, senatoretz osatua izango litzake. Eta batzorde orren egitekoa izango luteke, jakintza ta eskola-arazoetan erabakiak artzea. Bruselas'ko Batzordea, bitarikoa izango da, erdi-erdi flamenkeraz eta erdi-erdi waloitaraz.

Belgikan erabiltzen diran izkuntzak: Flamenkoa, Frantzes a eta txoko batzuetan, Alemana ere bai mendarrez eta waloitarrez osatua.

Bruselas'en etorkizuna da koloka dagoena. Beljikako Uriburu ortako bizilagunak, %ko larogeik prantzes ez itzegiten dute. Flamendarrak, alde batetik eta Waloitarrak bestetik, soka-tiran ari dira, bakoitzak bere esku gorde nairik Bruselas'ko buruzagitza. Flamendarrak Waloitarren pare izan nai dute urriaren Gobernu-lanetan ezezik, baita Bruselas'ko diruketa-arduran ere.

Gobernuaren asmoa lege biur dedin, Egitamu ori Legedian sartu bearko da; eta orretarako botoen irutik bi baiño geiago bearko dira. Ta ori ezin gerta ditek, alde batekoak beste aldekoak lagun egin gabe.

Flamendarrak au diote: kalean, egia, kalean %ko larogeik prantzes ez mintzatzen dira; baiña gure etxetan flamenkeraz ari oi-gera; ta berak Amsterdam'i kendu dezaioketela flamenkeraz-Jakintzaren buruzagitza.

Bestaldekik, gauza onek, federalismora garamazki; ta beljikarrak uste dute, berak ontan asmatzen ba-dute, geroko Europako federalismuaren-tzat erakusbidea sortuko dutela.

Auzi onen gorabera, diputaduen eta erriko irispidearen esku dago.

GOIZ

FRANTZIAKO UDABARRI BARRIZTE

IRU BIDE

De Gaulle'n UDR. alderdiaren agintaritzak dakarran indar-gitxitzea nabari dala; Poher eta Lecanuet'en erdibide barritze aalegiñak, ta Europako batasunak daroazkan arutzonutzen gaitetik edo azpitik, Frantziko ezkerren artean dabilen irakite-barriztea uste dot dala, zelan edo alan ausnartu bear gendukena.

Leenengo begirakadan, iru-ertz elkartu eziña dirudi. Emendik komunistak, ortik sozialistak eta radikalak andik. Irurak gaitiera oraintxe darabillez euren batzar nagusi eta asmo-agiri gertaketak. Zerbait sakondu ezkerro baiña, banaketa ori ez dala zeatza ikusi daikegu: Komunistak barrutik Garaudy, Mury, Barjonet... joan edo joateko dirala, komunistak izen beragaz ta Leninen jarraitzaile zintzoagoak autortzen edo Trotskyrenak erabat, or darabilguz ao Spontex, Gauche proletariare, Humanite rouge, Ligne rouge, Alliance des jeunes pour le socialisme, Lutte ouvriere ta abar. Ta ori besterik ez balitz, gaitzerdi esango leuskigue. Ara baiña, batzar nagusirako, Waldeck Rochet osasun bako burukidearen ordez, beste bat jarri bear... Ezin baiña, Marchais, Leroy ala Fajon, zein izentatu? Ez bata ta ez bestea itxuraz, orren ordez Waldeck ori izenez buru izango da, sei laguneko buru-batzar bat egitez. Goiko irurak eta Duclos zarrara, Piquet eta Laurent. Urrengoa geien aal daunak jabetza artzeko, ta indarketa ori noruzt doaken jakinteko, Garaudyren ordezkoa nor izango dan ikusi bearko dogu: Marchais-en lagun dan Besse, ala Leroy-ren Juquin, ala Fajon-en Seve. Bestera, orreien ordez Suret Canale izentatuko baleukee, seikoitz ori irauteko izango litzake, 320.000 bazkideren buru.

Begiratu dagigun inguruan, ara or PSU, zirikalaria, ain mingarri dan, batetik moskutur komunistontzat eta bestetik betiko sozialistentzat. Alderdi txikia —amabi mila bat bazkide— ala-ta-bere ez da os-osoa batua, Rocard da agirian buru ta diputadu bakarra, oni zirikatzan Heurgon dabil ta Geismar



P. Cren XIXgarren Batzarreko maai-burua: Leendabizikoak, Marchais eta Fajon jaunak.

maotarrengana iesik joan yakoe.

ERDI-ERDIKOAK

Nora joko ta, ara emen sozialistak, Ezkerreko indarren erdi-erdian dagoz, ezin baiña inguruko danengan uste onik izan. PC. orren deiak, iruntziteko asmoagaz egiñak dirala dakie; PSU. ori anai baiño otso agertzen jako. Beste aldera begiratu ta, radikalak oi dauen legez —buru aifia aburu— zibirizaurean, arutz-onuzka, ezker ta eskumako bideetan. Gero, Erdiko-tarrak eskumaraegi iñioiz. Nora jo ezin onetatik

etxe barruan eztabaidak; Savary PC'ri begira; Chandernagor ta Lejeune erdikotarrerri; Mitterrand eta Mauroy, bakoitza bere erara, PC'gaz ezerbez zuzenean, ezta erdiko eskuma kutsudunegaz bere. Deferre ta Bazarque ixilik naizta euren itxaropenak ezker-erdikoen elkartzean izan; Mendes France danekin lagun, onen jarraitzaileak beste orreien elkartze txikietan sartuta daukoz. 80.000 bazkidedun alderdi au da, iñor baka Frantzin, ezker erriko bat-en elkartzearen oiñarri izan leikena.

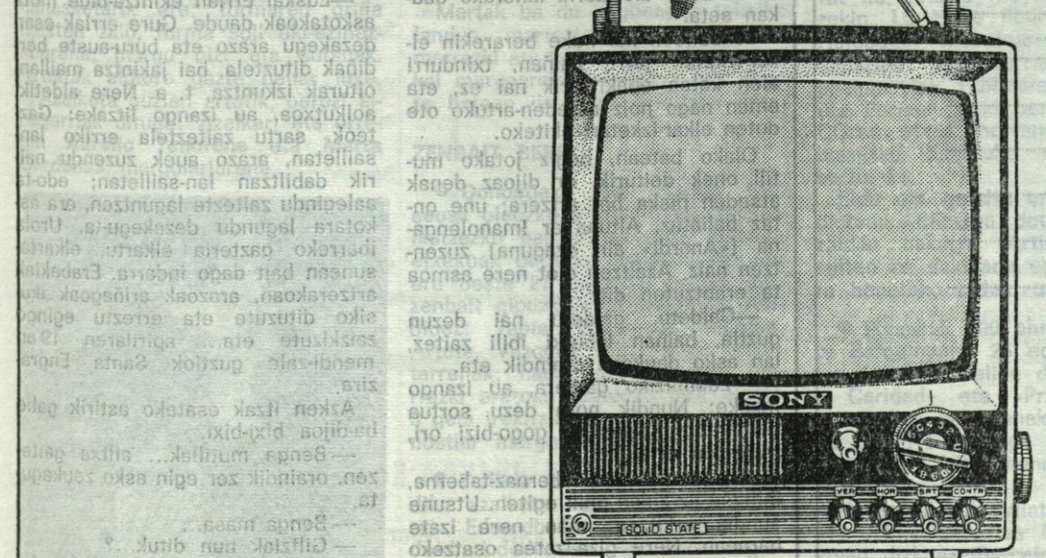
Ta ara azkenerako radikalak. Egun oneitan, euren asmoen agiria gertatu daue, il onen 15'ko batzar nagusian ikusi ta erabagiteko. Bazkideak irakurri ta euren iritxiak emoteko jakitueran izan daitean zabaldu dauenetik ara bertan agertzen diran asmo barri ta berezi batzuk:

GAURKOTASUNEZKO IRAULKETAK

Erri agintzea eta ekonomi agintzea, gaur esku baten batuta dagozala, aldendu. Gizadiaren bardingtasuna ikastarotik lortu, aurrak urte biko diranetik daneri erreztasun bardiñak emonaz. Errilanketari eskaintza, irakasketa egintza eta gizarte laguntza betetzea, gaur bearezkoa dan gudaritzaren ordez jarri. Gaur oi dan etekingintzako bide ta olen illondoko oiñordekoeri emotea kendu, ta bertako angilleak oiñordeko izatera eldu zuzen litzaken neurrian. Onetatik aberastekiñen jabetza zuzendaritzatik aldendu. Beste aldera, sendi barruko illondokoeri zerga guztiak kendu, Irabaziak alperrik edo larregian ondatu ez daikeguztan, irabazieri barik eralketari (gastatzen danari) zergak jarri, orretara diru aurreratzea indartu. Europa Batua lortu bere Araudi eta Biltzar Nagusia osatuz eta gizon bakoitzari eta uri txikiñenari bere asmoak agertzeko bideak zabaldu...

Ez dakigu radikalak datorren batzar nagusi onek ontzat artuko dauzan. Maurice Faure ta Servan-Schreiber orretan dagoz, ez baiña ain bestean Gaillard, Bonnet, Billeres edo Monnerville. Dana dala, ain beste gizarteko aurrerapen lortu euskuzan alderdi zaar onek —Gizasemeen eskubideak; danontzako autarkia; langille elkartzet askatasuna; batzartutetako; ikastaro bearezkoa...— abiada barria artzera doala dirudi. Bitartean, komunistak biartik eta sozialistak apirilean izango dauzean batzarretan zer barririk eta onik eskeintzen dauskuenari begira izango gara.

Sony da ametsaren izena



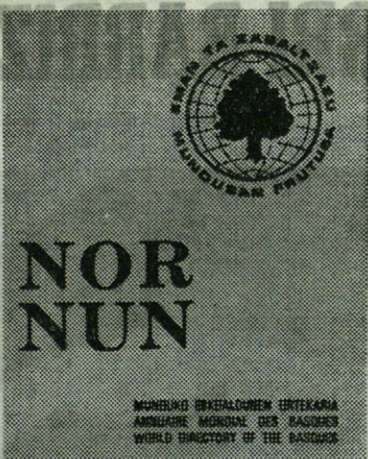
ariñena, telebistarik eskurakoiena

(beatz batez eustekoa)

- SONY edozein tokirako da
- SONY'k 4 kilot'erdi pixatzen ditu
- SONY 9'ko argi-laukiduna
- SONY iru senti-giltzaduna
- SONY aurrez-aurrezko abots geitzailleduna
- SONY etxeko tximist-indarrez eta bateriz erabiltzekoa
- SONY'k lau izki ditu:

SONY

Donostia'ko ordezkar: A. Mendizábal Obanos - Peña y Goñi, 5 - Urrut* 10811-Bilbo'ko ordezkar: J. M. Lara - Fica 8 - Urrut* 239642
División Audiovisual: Irrati, telebista, magneto-soinu ta magnetoikuskiniak. División Sobax: Elektro kontatzaille eskurakoiak.*



«NOR-NUN» liburu azaldu berriaren egilea dan André L. Dardy periodista euskaldunarekin elkar-izketa labur bat egin degu. Bai, naiz Parisko «Le Figaro» egunkari famatuko langille izan, euskalduna da. Boka-le-n, Ipar Euskalerrian, jaioa.

—Zer da «NUN-NOR» galdetzen diogu.

—Mundu guzian zabalduak bizi diran euskaldunen urtekaria. Lur zabalean ba gera sei bat milloi biztanle euskal-odolekoak. Auetatik asko dira kargu aundiak euren eskuetan dauzkatenak ere. Eta, zer esanik ez, izen gutxiagokoak ere bai. Nere asmoa euren izenak bi liburutan azaltzea da, bi urtetatik bi urtetara.

—Nola bururatu zitzaizun lan au egitea?

—Dirala 7 urte «Annuaire Mondial des Corses» ikusi nuan eta euskaldunontzat erabat egokia iruditu zitzaidan. Denbora puska bat ere pasatzen utzi nuan, beste norbaitek egingo zualakoan, baiñan orain iru

urte dirala, lanean asi nintzan. Lagun askori galdetu nien iritzia eta danak, gauza ederra litzakela... eta aurrera eramatea pentsatu nuan.

—Orain arte zer egin dezun?

—Or dago leendabiziko liburua. Ipar-Euskalerriko euskaldunen berri ematen duana. Salgai dago: Ikus zazu.

—Egiazko lan-tresna iruditu zaigu. Euskaldunen izen, abizen, zuzenbide, lan-bide, zer bizitza daramaten, sarritan argazkia ta guzti... Benetan «NOR-NUN»ek munduan zear diran euskaldunen berri jakin-arazten du.

—Esan bezela, leen liburu onek, Ipar-aldeko euskaldunen zerrenda dakarki. Orain bigarrenakin astekoa naiz, au da, Ego-aldeko euskaldunekin. Ain zuzen, «Zeruko Argia»n agertu nai nuke nere eskea: Bakoitzak norberaren izen-abizenak eta beste xeetasun batzuek, lerro auen azpian galdetzen diran bezela, bialtzeko, nai izan ezker. Eta gainera, emen sortutako jende euskaldunak, naiz kanpoan bizi izan, biali ditzatela ezagutzen dituztenen, argibide batzuek, eskatzen dan bezela. Danon artean osatu genezake-ta, euskaldun-zerrenda eder au.

—Noiz irtengo dala kalera uste dezun?

—Ego-aldekoa, 1971 garrenean. Ala, bi urtez bein azalduko da bakoitza: Au da, Ipar-aldekoa aurten, 1972 garrenean, 1974 garrenean... Ego-aldekoa 1971 gn, 1973 gn eta abar.

Bukatzeko, esan dezagun «NOR-NUN» liburuak ez dakarkia euskaldunen izen zerrenda utsa, Euskalerriko berri nabarmenenak ere bai, ain zuzen. Ara aurki bideak zer dion:

- Eskual-Herria.
- Eskual-Jendea.
- Eskualdunen seme-aitatuak.
- Ixtoria.
- Eskual-herriko bizibideak.
- Euskeraren zertzelada berezi bat.
- Eskualtzaindia.
- Berri-zabalkundea.
- Euskal-izenak.
- Pilota.
- Ipar-aldeko probintziaren berri.

Liburu eder au osatzeko gure laguntza eskatzen digu egilleak. Errezena ola egitea: Moztu azpian datorren zatia, bete eta biali or jartzen duan zuzenbidera.

NOR NUN

ARGAZKIA

BIALDU, ONERA

André L. DARDY

39, avenue de Picardie
78 - VELIZY — FRANCE

ARGAZKIAREKIN
EDO GABE,
IZENA EMATEA
UTSEAN DA ETA
EZ DA EZERTARA
BEARTZEN

EUSKALDUN SORTU — EUSKALDUN BIZI

ABIZENA IZENA

ETA ANDREA IZENA

OFIZIOA

TITULU

LAN-TOKIKO ZUZENBIDEA TEL.

BIZI-TOKIA TEL.

FAMILIA NUN SORTUA EUSKALERRIAN?

GALDERA AUEK ARREN ERANTZUN

BESTE EUSKALDUN BATZUEN IZEN-ABIZENAK EMANAZ

ABIZENA IZENA

ZUZENBIDEA

ABIZENA IZENA

ZUZENBIDEA

ABIZENA IZENA

ZUZENBIDEA

ZESTUATIK

Santa Engraziren Baseliza

Entzunik nengoen aspaldidanik, gure mendi-goizaleak, gazteak laguntzaille dituztela, Santa Engrazi mendian gora joaten zirala, gaillurrean dagoan baselizari berri, txukundu, ponpoxtu aldi bat ematera. Neronek ere banuan gogoa lanak zenbateraino zeuden aurreratuta ikusteko; baiñan larunbat arratsaldean, bazkal-ondoan, oitura det arandegira joateko nere kidekoekin, maai inguruan esertzera. (Kartak asmatu zitunari ez dakit zer egingo nioken). Igande goiza berriz, lo egiteko egiña izango da neretzat noski. Berotu egiten bait-naiz, egun-sentian bat edo beste esnatzera etortzen bazait. Igande eta jai goizetan oso maitia bai-det loatarra.

Ba, neure begiz ikusi bear nituzkeala lanean eta neure buruarekin zalantzan jarri nintzan, zein egun izango ote litzaken egokien, larunbat-arratsalde ala igande goiza Santa Engrazi irizteko; eta latz pentsatu ondoren, launbata aukeratu det. (Baditut neure arrazoiak bietatik bat aukeratzera joan-dan larunbatarekin gelditzeko).

Pentsatu eta Santa Engrazin plantatu, tinkatu, dena bat izan da. Baita, dena bat izan da, iritxi ta txunditurik gelditzea ere, baselizak daukan diridira ikusirik.

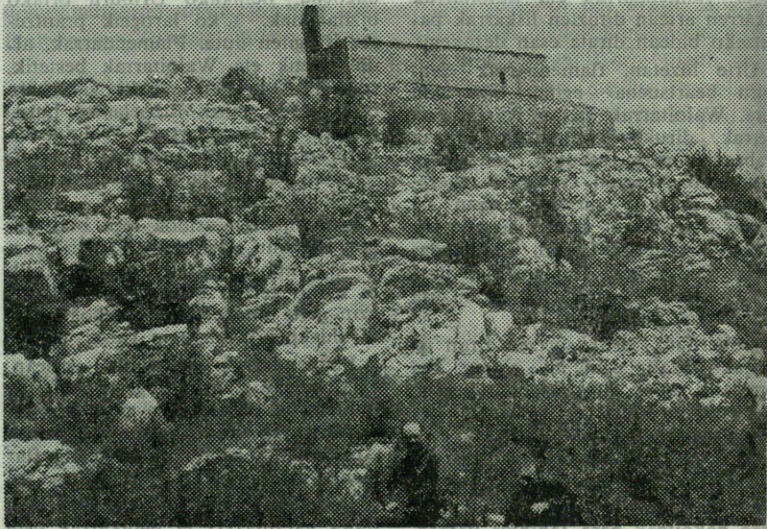
ikusirik dei egin-zuan eta, deia neretzat arturik, ekin nion Euskal Erriko baselizik zaarrenetako au zuzendu nairik.

—Denborale luzean ari zerate lanean, makiñatxo golpe emandakoak izango zerate eta ikusten da bukaera ekarri dezutela. Laguntzarik izan aal-dezute, ala emen arkitzen zeratenok izan zerate emengo pixu guztia eraman dezutenak?

—Ez, ez; Azpeitiko mendi-zaleak asko lagundu digute. Aizarnakoak ere auzolanean ez dirade atzera gelditu. Euskal Erriko mendi-zaleek bota izan duten diru-laguntza oso ongi etorri zaigu. Santa Engrazi baserriko aitona Joxe Mari beti gaineran izan ol degu. Joxe Mariri asko eskertu bearrean arkitzen gera. Zer esanik ez dago, On Mikelek ta On Jesusok zer ikusi aundia euki dutela berritze onekin. Baita ere eskerak, une ontan gogoratu ezin ditudan askori, beren laguntzarik gabe, Santa Engrazi leengora biurtzen zail izango genduan-da.

—Emen lanak azkendu dituzute ta zerbait antolatuta aal-dezute bukaera au ospatzeko?

—Apirilaren 19'an Santa Engrazi eguna danez, jaialdi zoragarri bat bidez nai genduke ospatu. Ontaroko 11,30'tan Erri mezarekin



Nortzuek zor zaie? Jakin-minez nago eta baretu nadin, sartzen naiz baseliza barrura. Emen dabill lan-ixtillua! Arotz, igeltsero, margolari, langintza berriak izan lezazkete, baiñan emen dabiltza danak alaitsu, borondate ona alderdi guztietan nebari dala.

Egintza geienetan, elkarte guztietan ikusten dira ameslari jatorrak ta emen ere bat begiz jotzen det. Berak bear du izan dudarik gabe Santa Engrazi berritze onen indar berezienetako bat. Ikusten bait det bere inguruan dauzkan mutillak zuzentzen, batei bat, besteari beste, ta bera, goi ta bee gelditzeke. Berari begira une batean egon naiz ta ez dago ukatzerik ez: Santa Engraziarentzat mutill onek badaramakiala biotzean maitasun sakona, edo ta ez dago ulertzerik lanerako daukan seta.

Lenbaileen nai nuke berarekin elkar-izketan jarri, baiñan, txindurri aien katea ebakitzerik nai ez, eta emen nago noiz atsedent-artuko ote duten elkar-izketari ekiteko.

Olako batean, begiz jotako mutill onek deiturik, or dijoaz denak atsedent piska bat artzera; une ontaz baliatuz, Altuna'tar Imanolengana («Anardi» ain ezaguna) zuzentzen naiz. Azaltzen diot nere asmoa ta erantzuten dit:

—Galdetu, galdetu nai dezun guztia, baiñan laburki ibili zaitez, lan asko daukagu oraindik eta.

—Leendabiziko galdera, au izango litzake: Nundik nora dezun sortua Santa Engraziganako gogo-bizi ori, maitasun ori?

—Lagun artean tabernaz-taberna, ibiltzea ez zidan onik egiten. Utsune aundia arkitzen nuan nere izate barnean. Nere giza-izatea osatzeko zerbaiten bearra nabaitzen nuan; eta an ekin nion nere taldeko ez-ziranekin mendirik-mendi ibilaldiak egiten. Zenbat eta mendirutz geiago joan, orduan eta maitasun geiago sortzen zan nere biotzean, orduan da zoragarriagoa iruditzen zitzaidan nere begientzako Euskal Erria. Alata guziz ere ez nengon zearo ariora, geiago egin nai nuan, eta era ontan nengolarik, On Mikel Atxagak orain dala pare bat urte, Santa Engraziarako egoera tamalgarria

emango digu asiera. Ondoren «Unai-babesa» izeneko aterpearen oinarri-irpintzea. Azpeitian mendi-zaleen ibilaldiko sari-banaketa. Bertsolari, txistulari, dantzari t. a. Bazkaria aldunak aldun lekuan, mendi-zale askoren itxaropena bait-degu. Bazkal-ondoko atsedentxoaren ondoren ekingo degu berriro. Gipuzkoako emakume mendi-zaleeri omenaldia eginaz «Engrazi Deuna» deritzen leendabiziko saria emango da. Bukaerako Euskal erromeria.

—Santa Engraziari buruz, ez al dezute beste asmorik?

—Gure amesa, gure gogoa antziñako oitura zaarari jarraituz igandero meza zuzenduko balitz beteko litzake.

—Gazteari zer esango zenioke. Zeruko Argiatik.

—Euskal Errian ekintza-bide mota askotakoak daude. Gure erriak esan dezakegu arazo eta buru-auste berdiñak dituztela, bai jakintza mailan, oiturak izkuntza, t. a. Nere aldetik, aolkutxoa, au izango litzake: Gazteok, sartu zaitezte la erriko lantzailetan, arazo auek zuzendu narrik dabilzan lan-sailetan; edo-ta aalegindu zaitezte laguntzen, era askotara lagundu dezakegu-ta. Urola ibarreko gazteria elkarta, elkartasunean bait dago indarra. Erabakiak artzerakoan, arazoak ariñagoak ikusiko dituzute eta erreztu egingo zaizkizute eta... apirilaren 19'an mendi-zale guztiok Santa Engraziara.

Azken itzak esateko astirik gabe ba-dijoa bixi-bixi.

—Benga mutillak... ailtxa gaitzen, oraindik zer egin asko zeukagut.

—Benga masa...

—Giltziak nun dituk...?

Euskal txindurriak ekin diote lanari. Aldegitera noa, bestela urrango neroni izango naiz lanean jarriko nautena. Ordulariari begiratu diot eta oraindik badet asti «Coyote»n lagun artean ordubetxoa bat igarotzeko...

—Agur Imanol...

—Agur eta aldegin zazu askar, bestela lanean jarro zatu-eta.

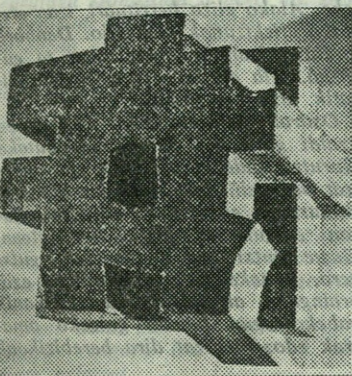
Pentsatzen ari nintzana...

EUSKO

DONOSTIAKO ARTE KRONIKA

Gauza gutxi nabarmendu dire martxo hontan, ez azaltzaile gutxi izan direlako bakarrik, baizik baita azaldu diren obrak kalidade motzekoak zirelako ere. Mail on samarrekoak, bainan besterik ez. Lana, saiaketa falta dira, baita beste nazioetako arte egoeraren kezka ere falta da. Hontaz bereala ohartzen gera azalketa-sala batean sartu orduko. Gure euskal artista jatorrak, giro epel honek asperturik, beste alderdian azaltzen dituzte bere lanak, hemen berriz bin-bitartean azalketa komertzialak bata bestearen ondoren datoz eta Gipuzkoan artearekiko lozorro hontan gaude 40 ezkeror.

Il asieran Mensuk azalketa egin zuan Udaletxeko Arte-Aretoa. Beren monotypoak, margo eta irudien artetik ezer gutxi merezi du. «Paisajes Vascos» delakoan asmatu du. Isipukada xotil eta zehatzez, itsas paisaje finak eta arinak ematen digute halako «giro» bat, euskal-margaren eskolak ematen duanaren antzekoa.



Eduardo Txillidaren ozka-lan bat

Azken aldian Julio Galarta Bengoa, mondragaitarra, bigarren aldiz azalketa egiten du Donostian. 37 obra, paisajeak gehienak. Bi kuadro koskorretan gehienbat asmatu duala derizkiogu: n. 2 eta 8; Mondragoiko bazterrak ematen dituzte. Galarta Bengoa ari da ari bere ofizioa menderatzen eta irixitxo zaio ordua margoaren bidetan oso aurrera egingo duana, Argia eta giro bera erraz jasoak ditu marrazkiak eta margoak, gainontzekoa lanaz eta... inspirazioaz egiten da.

«Información y Turismo-ko» aretoa Vives Fierro katalan margolariak hogeitabat obra azaltzen ditu; hauetatik ur-beltzez egindako marrazkiak ditu nabarmenen. Gure bazterrik kutsunenak, Deba, Ondarra, Donostia ere jaso ditu.

Kursaalekoetan berriz, Melchor Sarasketa, donostiar gazte bizkor honek, bere saiaketak, forma bete eta garbiaren bilaketa azaltzen dizkigu. Denak batera ikusiaz, bere formak ba dute kementa eta plaktikotasuna. Formak orain oraingokoak ditu, apaingarriak eta espresio hutsa ematen digun sotiltasundunak. Ez du zeazketarik egiten ez eta nahasketarik ere; formaren grifia ikusten zaio, forma soil uki-ezinezkoarena, margo bizi eta sutuak. Artistak aldiro gazte behar luke. Azalketa guziren artetik, berezi aipagarriak ditugu: zizelkari eta urre-gin Aurelio Tenorena eta Marta Cardenas margolariarena.



Picasso-ren «Jaime Sabartes» (1901)

Aurelio Tenak, European ezaguna dan Cordobatar honek «Studio Linea Nordikan» bere gauza-bitxien bilduma eder bat azaldu du. Obra asko bitxiak ditu (bitxiak duan ko-

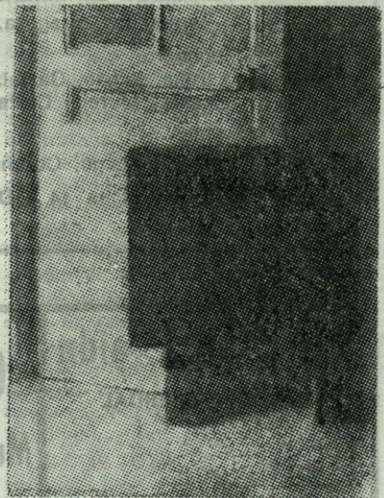
merzial-sentiduan) eta benetako arte-lanak. Ametsak abereak eta diren-ez diren izakiak eman dizkigu artistaren eskuak. Eskultura-ozka honek formak geroz eta zehatzago egitera eraman du; orobat gai eta irudietan ere. Indar aundikoak, ongi osatuak ditu bere lanak, urregin aundi bati dagokion bezala. Hala ageri da Paris, New York, Madrid, eta Copenagen eta azken aldi hontan gure urian irixi duan garai-penagatik.

Marta Cardenas. Aurreko urtean, Marta Cardenas margolariak donostiar ikusleari eman zion bere obraren berri; obra ez zan ugaria, bainan interes ikaragarria. Luzaro joan da eta arte arazoetan gertakizun ugari izan dira, Marta Cardenasen izena entzun gabe, oroipen gozoz ez bazan.

Arestian ordea Martak azalketa bat egin du «Hutsen». Margolari izateari inoiz ez diola uko egin aditzera eman digu bere obrak. Ez bait da bat-batean egin, baizik arreta eta jakinduri osoz. Horrenbeste urtetako ixilaldia (Pariseko egonaldia) guretzat, gure iduriz izango zan, ez ordea beretzat, eten-gabe aritu bait da bere margoz mintzatzen.

Obra berri hau esku arteko errealitate sortua da, agian, begiratzaren poderioan eguneroko darabilguna misteriosoena gertatzen zai-gulako. Gela baten zokoa, lehio batetik ikusten dan orma baten urdin bizia, orma zahar baten okrea, edo ta persiana baten grisa, txirrin bat, hutsune bat, geldi eta abaroen bezela ikustean gogoetari eta sentimenduari halako gauzak misterio-soenak gertatzen zaizkio.

Marta Cardenasen plastiko munda Gipuzkoan dugu, «hemen»; zorrozt, materia gutxi behar-beharreko diren forma eta elementu bidez bakarrik egindako eguneroko errealitatea ematen digu. Errealitate eta Cardenasen arnasa begiratzalea. Errealitatea eta forma sotila. Espazioa eta begiratzeko sakona.



Marta Cardenas-en lan bat

Martak ba du dagoeneko teknika landua, marrazte ona (ikus bere marrazki eta txapar-ikatzak) eta euskal margoarekiko emaitza bat. Beste batean ikusi zai geratzen gera.

ZENBAIT BERRI

● Donostiako San Telmo Museuak oleozko 6 kuadro eta txapar-ikatzeko bat artuak ditu, Zuloaga etxekoak betirako emanak. Bai eta ere beste 27 marrazki jasoak ditu zenbait gipuzkoar artistarenak. Adibidez: Tapia, Gracenea, Montes, Arteta, Vazquez Diaz, Tillac lapurtarrenak; hauek goiko pisuko marrazki aretoa azalduko dira. Beste 3 gela irekitzekotan da, oraingo Donostiar margolariari dedikatuz.

● Txillida berriro. Garrantzi andiko azalketa ireki berria da Parisen, Eduardo Txillidaren grafiko alderdian dedikatua. 1960 ezkeror egin-dako 50-bat obra (colages eta marrazkiak) dira; hauek euskal artista honen nortasuna interes aundia-gokoa egiten dute, eta hori ez-ezik bai eta argi egin (obra hauek ber hortan artuta) artista honen eskul-tur-gintzari. Irudiek (Txillida beraren eskuak), irudigabeak marraz-kiek, eta eskulturek haren barne bizitza, bere asmoaren batasuna ematen dizkigute.

7 ozka-txiki egiteko harzuria era-bili du, bai eta aleharria eta na-

EUSKERA BATUEN GORABERAK

Bakearen alde

Gure Jaungoikoak nere azken liburuarekin leporatu didan Gurutz-bidean esperientzia haundi bat jaso ahal izan dut.

Zer Gurutz-bide? diokezu irakur-le horrek txunditu xamarrik. Alegia, «Etxahun'en bertsokak gipuzke-raz» izeneko liburuak etxex-etxe eta lagunez-lagun eskeintzen joan be-harra, ediziñoan irailtako dirua ia osorik ez galduta behar izateko. Biz-pahiru uko izan ditut erosi nahi eza eta bizpahiru gehiago «h» de-la-ta.

Izan ere, ene erosleen arteko gi-roa eskuarki «h»ren kontrakoa izan baita.

«Etxahun'en bertsokak» liburuak «h» gabe idatzirik zegoen eta «h» gabe argitaratzeko asmotan nint-zan. Baiñan nik orijinala inprentan sartu baiño hiruzpalau hilla-bete le-henago Arantzazuko Batzar famatua egin zuen Euskaltzaindiak, batasuna oinarritzat hartuz eta «h»ren aldeko postura hartu zuen argi ta garbi, gure artean sortu den hiz-kuntzalaririk haundiena ere iritzi hortakoa agertuz. Han hartutako erabakia ofizialki argitaratu zuen Euskaltzaindiak aditzera emanaz «begi onez ikusiko zukeala» eus-kal-idazleok «h» onartzea.

Ni neu, Euskaltzaindiko urgazle naiz. Zer egin eskabide honen aurrean? Euskaltzaindiko geranok ematen ez baldin badugu erakus-pide Akademiaren esanetara gure buruak makurtuz, nork obeditu be-har du?

Nik neuk, Arantzazuko Batzarre-n aurretik erabaki sendoa hartua neukan, Euskaltzaindiak han zer era-baki huraxe egingo nuela. Nere uste guzieren kontra «h»ren aldeko erabakia hartu zuen eta orduan erantxi nizkion «h»k (zer lana ge-ro!) orijinalari. «Ixtaropena» da tes-tigu «h» guziak eskuz erantxita daudela. Beraz, ene liburuak ez da «h»kin atera ni «h» zale naizelako, baizik-eta Euskaltzaindiaren eraba-kiari men egitea erabaki nuelako, liburuaren hitzaurean bertan dio-dan bezala, Euskaltzaindiak Aran-tzazuko Batzarrean «h» kontrako postura hartu izan balu, nere li-buruak ez zukean «h»rik izango.

Orain, liburuak saltzen jaso du-dan esperientzia azter dezagun. Nik uste, Gipuzkoan, batez ere 40 edo 50 urtetik gorakoan artean «giroa» «h»ren kontrakoa dela eta esango nuke oso nekez sustraituko dela letra hau gure alderdiko jende xe-hearen artean, hots, gure literatu-

barri bat ere, argiari gorespen har-rigarria eginaz.

Azalketa hau dala eta, «Maegth» galeriak «Derrier le miroir» aldiz-kariaren zenbaki berezi bat argita-rat du, Franze Meyer-en itzaurrea-ekin. La Hune liburutegia Martin Heidegger filosofoaren «Artea eta espazioa» obra berria azaltzen du, apaingarriak Txillidarenak ditu. Bai eta Parisen ireki berria da UNES-COren etxea, horrendako Txillidak burnizko benetako eskultura bat sortu du.

Eldu eta garaitu ondoren honela diotsa: «Bilatzera dut interesatzen zaidan bakarra. Artista naizenez, egiten ez dakidana egitea dala ne-re benetako bidea, uste dut».

● Picassok 800 obra emanak di-tu Barcelonara. 25 edo 30-ek pen-tsa ezinezko balloa dute. «Ciencia y Caridad» eta «Primera Comu-nion» dira berezienak, hauek azal-du zituan lehenengo aldiz azalketa ofizialetan XIX mendearen azken aldean.

Haren illobak Vilato-Ruiz jaunak eta Jaime Sabartes haren lagunak eman dizkiote Barcelonako alkate-ari, New York Times egunerokoa le-hengo orrian reportaje zabal bat eman zion honi, eta L'Expressek gaurko frantsez kulturarekiko kolpe hau jaso du, eta Picassok Catalun-yarekiko duan maitasuna aditzera ematen du. Emaitza hau, zenbait lekutan —Normandian eta Midin— al-mazenatuak dituanetatik zati txiki bat besterik ez dala esaten dute. Gure artistendako ikaspidet ederra.

EDORTA KORTADI

ra zaharra, batez ere Bidasoz han-dikoa ezagutzen ez dutenen artean. Alegia, hango literaturan murgildu geranoi hain gure eta maitagarri egiten zaigun «h» hori, arrotz egi-ten zaie.

Eta nik diot: ez ote du Euskal-tzaindiak pauso hau ariñegi eman, ez hizkuntzaren aldetik, baiñan a-pika gure alderdiko jendearen psiko-lojia ongi ezagutzeke? Bildur naiz hala izan ote den.

Egia da, alde batetik arrazoi sen-doa zirela «h»ren alde iraultzeko. Batetik filolojikoak, bestetik, orto-grafiaren batasuna irixteko Baiona-ko batzarrean Bidasoz handiko anaiekin leporatu genduen konpro-misua. Haiek beren partetik kun-plitu dute, konsonante atzeko «h» bartzertuz eta «x» eta «tx» onar-tuz. Ez ahal zegogikun bada guri ere amore ematea, eta haiek kun-plitu duten bezala, guk ere kunpli-tzea, zerbaiten amore emanez, ale-gia «h» vokala aurretik eta vokala artean onartuz, batasunaren mese-dean? Sakrifizio guziak bestek egin behar ote dute eta guk «batto» ere ez?

Guztihau benetan negargarria da, baiñan, aitoritzen dut ere, Bidasoz honuzko jendegiroa «h»ren kontra baldin badago erabat, aditzera eman ditugun arrazoiak ezin konpreni di-tzakelako, edo «h» iresteko ahal-menik ez dutelako, minoria batek ez dugula eskubiderik letra hori he-rri giroaren gogoz kontra sartzeko. Baiñan, jakina, gure alderdiko jen-dea «h»zalea, kontrakoa edo axo-lakabea den jakiteko, inkesta bat egitea behar-beharreko litzake.

Auzi hau, onez-onean eta anaita-sunez erabaki bear dugu. Buka de-zagun behingoa letra horregatik sor-tu den etsaigo lotsagarriarekin. Esan dezagun gaur bertan, bihar-ko utzi gabe, ASKI DA, eta konpon gaitezen, onezkoak egin ditzagun.

Gurearteko bakearen oinarri zein izan ditekian, D. Manuel Lekuona jaunak arestian, asteroko hontan bertan idatzitako artikulu batek eman dit. Alegia, han aipatzen zuen hirugarren saila («h» gutxidunena alegia) oinarritzat hartzea. Hontaz, Euskaltzaindiari proposatzen diot «h» erabiltzea bi vokala berdiñen

artean (ahari, mehe, ohore...) eta hikako bigarren pertsonetan (hi ha-tor, hi habil, hi haiz...) bestela su-jetuaren bigarren pertsonako ezaun-garria galtzen baita (ni n-abil, hi h-abil, hura d-abil...) eta galduta ez-ezik oker haundietarako bide ema-ten du, Gipuzkoako «ukek» bezala, hots, n-uke, h-uke, l-uke, gen-uke... Beraz, «h» bigarren pertsonako su-jettoa galtzen du eta «nikek», «li-kek», «genikek»... sistemako «k» bat erasten diote atzetik (a ti adi-tzera ematen duena) gure aditz-sis-temaren nahasgarri eta ondagarri.

Beste kaso guzietan «h» bazter-tu dezagun, nahiz vokala aurretik, nahiz vokala desberdiñen artean (hartu, behar, nahi, hau, bihotz). Jakina, erabaki hau hartuz, Bidasoz bestekoekin daukagun konpromisua hautsia gelditzen da eta ezin iri-txiko gera gaur-gaurkoz beñepein haiek eta gu «h»ren erabiltzuz berbera egitera.

Zer esanik ez gaitzera, hemen egi-ten dudan proposiziñoa ez dela ba-tere nere gogokoa, baiñan hemen-go herrigiroa aztertuta gero ez dut beste biderik ikusten, eta sakrifi-zio hau pozik egiten dut bakearen alde. Nere gogoa, aditzera emanda-ko arrazoiagatik, «h» onez-onean sartzera zen, baiñan ez indarka eta mayoria baten gogo-kontra. Alegia, lehenago denboretan «k», «x», «tx» eta abar sartu ziren bezalatsu. Bai-ñan ez dut uste «h»ren auzi honek anai arteko borroka hau merezi due-nik.

Beraz, Euskaltzaindiaren mahai gainean jartzen dut nere proposa-mendua eta eskabide egiten diot bere lehenengo batzarrean estudio dezala onartua izatea merezi duen, dagoen-dagoenez edo ikuteren ba-tzuekin. Gauzak heldu diren tama-ñara helduta, uste dut Arantzazuko erabakiari ber-ikuste bat, «revisio» bat egin behar zaiola, eta honen arabera deklaraziño ofizial bat egin behar duela, denok besarkatu ahal iateko erdibide bat billatuz.

Baiñan, jaunak, orduan Euskal-tzaindiak erabaki dezanari inork ez diziola trabarik jarri edo aterik itxi. Gure konsigna hauxen izan bedi: OBEDITU.

YON ETXAIDE

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak; Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRETERI

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba' dezuz

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti

Eskez ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezuz erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra

Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

JABON LAGARTO

lekeitio

Aita Arriolak emonda, itzaldi batzuk euki doguz Gizarte Etxean iru egunetako illuntzetan. Bertako sailak izan dira Holandako astetia, Konkordatoa ta eleiza askatzuna. Ondo eroanda egozen sailak eta azkenean elkar iketa mamintua egiten izan da. Egun gitxi izan dira. la geroago jarraitzen dogun.

Baita erriko liburutegian ta ia egun diapositibekin lagunduta itzaldi bat emon dau ill onen 11'an Jazinto Gomez Tejedor, omenaldia eskiniat Lekeitioko Ramon Adan de Yarza g. b. Ludizilari zana, izlariak esan ebaner bera asi zan gure lurral ikaztera ta bidea zabaldubena gaur eguneko ikasleari, sail onetan aztertu zan BIZKAIO ITSAS ERTZAREN IKUSKIZUNA, batez be Lekeitia aldea. Leenengo alderdian esan zan bere bizia, lanak ta berak aurreko gizaldian emondako teoriak aztertu gaur egunerokoekin gure artean gitxi ezagutuak, bigarren zatian emon ziran diapositibak erakutsiaz Bizkaio itsas ertza ta berak egindako lanak, jente ugaria egon zan ta atsegingarria izan jaku.

Ill onen 7'an Astilleros Españoles, S. A. ta Naviera Bilbainarako Ibaizabaleko Olabeagan uretaratu zan «Lekeitio» itsas ontzia 27.000 TPM. Datorren garagarillerako maituko dala uste da. Ondo eroan daiele Lekeitioko izen au mundu zabaletik zear.

Laster astekotan dira Lekeitio ta Oleta bitarteko bidea konpotzen ta beste zatiren bat Plazakola ta Oleta bitartean, baiña noiz jarraituko da leen esita dagon bide ontako konponketa au? Usaiña artzeko atara okelia ta leen baiño okerrago gagoz.

Baita Ipastarretarak dabiz Ogellako ondarrera bidea egiteko asmoakin. Egin ezker gure lurraldean beste ondar bat geiago eukiko genduke. Orain gitxi dira joaten dirazenak ze 1.800 bat neurki oñez egin bear dira, baiña on izango litzake bide ori, ze ondar onetan badira urburu batzuk, zuatz eta leku ederrak.

1 Txapelketa paleta Inter clubs amaitu jaku. Irugarren ta laugarren erako jokatu eben Landatueta 35 ta Club Pesca Atun Lekeitio 20, gure aldetik jokatu eben Uribe anak. Ta leenengo ta bigarrenarako Bilboko Club Deportivo 35 ta C.P.A.L. 31 emen jokatu eben gure aldetik Canales ta Bergareche. Azkenera arte eldu arren, eskuetatik ies egin deuku txapelketa onen leenengo sariak ta gainera gure frontoian jokatu. Zorionak irabazleari ta urrengo baten guretzat.

ANTERON

eskoriatza

Gure joka bideak

Leengo bide zaarrek estu eta latzak izan arren garbi irauten zuten; gaur ordea bide zabaletik jokatzen gera nekeari ies egin naiean eta bion bitartean gure bide zaarrek sasi zorroztzak estali ditu.

Olako zerbait ez ote da gertatzen gure nortasunaren bidearekin? Danok ez gera ibilera baldarrekoak baina bai geienak nekearen bildurti. Datorrena datorrela, norbera ondo ibili ezker or konpon. Bai au askok egiten dute. Jaunari eskerrak ez gera ordea guztiok era berdiean jokatzen. Gaur, nortasunaren arrastorik arkitzen bada, nekearen bildur ez diaran oieri esker arkituko dezu. Bai irakurle, gure errian bakar batzuek neke izugarriak egiten dituzte gure nortasuna indartu eta bere tokian jarri naiean. Nik neure buruari eta EUSKALDUN izena nai duten guztiak auxe eskatuko nieke: azterketa bat (esamiña) bat egin dezatela, baikoitzak bere konzientziari begiratu bat emanaz. Asi gaitzen alde ontatik zenbait lan egiten degun arazo auxe goagan artuta: gure EUSKERA, gure ERRIA. gure KULTURA gure NORTASUNA;

Zer egin? Nundik asi? Bakoitza geure etxetik. Etorkizunaren sustraia sukaldetik asi bear dute. Ez bakarrik atzera begira baizik gure oituran danak gaurkotatzen erabiliat, gu zabarkeriz jokatzen bagera gure gaitzak zer ikasi beardute? Etxetik irtenda euskal jolas eta euskal ikas gaiari zer garrantzi ematen zaite?

Euskerazko mezari zer garrantzi ematen zaio? zeinzentzako dira euskerazko mezak? Guretzat ala eralduntentzat; sarri guk baino konzientzi obeaz joka oi dira. Edo guk merezi baiño obeto beintzat bai, leen etzegolako eta orain zer?; betiko leloa: zabarkeria nagusi.

Leen zigorra ematen zigutela. Sarri, geiago merezi genduke. Ea bein lo zorro ontatik ateratzen gaituzten.

Goi aldean nion bezela bakar batzuek gorputz da anima dabiliz lanean eta zorionak merezi dituzte. Batez ere IKASTOLAREN aldetik. Gure auzoan, Arrasaten bertan zoragarriko lanak egin dira. Laster izango aal gera bide beretik, orain egin dan ikastetxe zoragarri orrek izango aldu txoko bat gure izkuntzarentzat, aztertu konzientzia ta lagundu elkarri guztiok... Batez ere GAZTERIA elkartu bedi eta ekin zaiogan lanari.

Ea izaten degun era, noizpait berri onak zabaltzeko euskal erri osoari...

IPARRAGIRRE

legazpi

ASTE SANTUA

Urte aroak, udaberri inguruan berekin dakarki garizuma, ta onen bukaeran aste santua. Oitura danez, eliza giroa sortzen du aste onek. Aldez aurretik, eleizkizun berezian bitartez gertaera ematen zaiolarik.

Erramu egunean bukaera emanaz, aitorza-sakramentu giak aztertuaz, aste beteko saioak izan ditugu.

Ondoren, asteazken santu gauean, eliza nagusian, giza-emakumez osatutako parroki abes-batzak, eliza abesti aukeratuak abestu zituzten, bukaeran, P. Madinaren Aita Gurea nausikoro aditza eman ziguten, abots eztiz Jesusa neskatza linañak bakarkoa egiñaz. Abeslarietan tarte, organo eres-aldi entzungarria, eskeiñi zigan, Gurrutxaga tar Jose Luis, organo jotzalle ospetsuak. Eresgille gorenkoen eresiak entzun eraziaz. Entzuleen atsegin bete-betea iritxi zuten, organo jole ta abes-talde jator auek. Zorion beroenak danori.

Ostegun, ostiral, ta larunbat Santu egunetan, elizkizun aipatuak, erri osoak arretaz jarraitu ditu. Alustiza tar Julian, Aita Pranziskotar ospetsua izlari. Egun auri dagozkien gertakizun sakonak itzaldi mamitsu bitartez, argiro aztertu zizkigun, Aita onetxek. Baita (euskaldun fededun) esatera onen sustraia zailantzan jarri ere. Alegia, euskaldun non artean sinismena kolokatzan asia ote dagoen, zion berak. Gaurko mundu onen abiadak euskalerrian ere erasan duala, ain xuxen. Entzuten, aspertu eziñik egonak gaitzu, Aztiri.

Pizkunde egun zoragarria, aste santuko goibeltasunak uxatzeko, Meza nagusi bikaina, ostetza aundia bildurik. Ondoren, erri eres-batzaren saio berezia (noizpait bear da), eguraldiak ere ipiñi zuan bere ale-txo, arratsalde eguzkitsua eskeiñiaz.

ERIOZAK

Urteko leenengo iru illabete auek, mingotzak izan ditugu Legazpin. Batzuek urtetsu, sasoiok besteak, azken aldi ontan ugari dira Jaunak betiko bizitzara deituak. Beste batzuen artean, Idigoras, Sudupe, Sarasola, Andueza ta Ormazabal, tar sendiak ditugu saminduak. Atseka-bean lagun gaitzute guztiok.

AN-ZAN

deba

ESKOLA BERRIAK

Eskuela Nacional Ostolaza daukate izena, Agerritxeko sailletan egin diran eskolak. Ostolaza jaunak ondo dakigu danok zenbat laguntzen duan (leenago bere anaia Jose Manuelek bezela) Debako erriari, eziketa gaian. Bera Ameriketara, Estatu Batuetan bizitzaren jator diardur eziketa kontu au bere diurakin Deban gertatzen diran eragozpenak erabakitzen.

Orregaitik ondo iruditzen zait bere izena Debako eskola batek izatea. Gure Udaleko (Ayuniamientuko) gizonak Alkatea buru dabela lan ederra egin dabe eskola oiek lortzekin, oriarako bear dan diru laguntzak lortzea ere arazo galanta iru-

ditzen zait, da urrengo berriz, diru auek ze kondizioan inguraitzen diran.

Eskolak dauden lekua, ederra da benetan. Ara joanda bereala jausten da bat kontuan. Etxeak berak ederrak eta egokiak dira, ikasketa lekuek, irakaslearen bizitzak, ikasleentzat jantokia bere sukalde eder ta apaiñakin, eta oraindik sail geiago bada bertan, esan leike Kirol lekua egiteko, ikusten da bezela egintza eder bat.

Badakigu erriko Alkarteari batez ere eta berakin au dana antolatzen dabilzan danari, zenbat eragozpen azaldu ta azaltzen zaizkoten, baiña, ori or dago egin-da, izerdik asko botata, baiña ziur nago Deban lana egoki egiten bada ori aurrera eramaten, biarko egunean gure erriak jasoko ditu irabaziaz.

MARTIN IDIAKEZ

pasai donibane

EUSKERAZ IKASTEN

Ikastaro edo kursu honetan, ez dira euskerazko klaseak ematen. Ikasketa edo klase hauek, gauean ematen ziran: tutik ez zekitenentzat edo hizkuntza aulduia zutenentzat.

Aurten, diogunez ez dira ematen; klase hoiek, antolatu ta ematen zituztenak (pertsona berak), ezin zutelako.

Ala ere, Jose Mari ta M. Lourdes, senar-emazte gazteak, ez ziran lasai gelditu; eta Pasai Antzioko Alkartasunara (gazteen biltokia) joaten dira, egunero.

Bainan, ez dira hortan bakarrik gelditu. Astero-astero, Z. ARGIA jasotzen dutenean, hiztegia edo dionarioa hartuta, ahal dituzten artikulu guztiak irakurtzen dituzte.

Saiatzen dira bai, senar-emazte jator hauek: berak euskera ikasten, seme-alabari erakusten eta bere etxean euskal giroa sortarazten.

Ekin bide honetatik, Jose Mari ta M. Lourdes, indarrak eta kemenik galdu gabe!

ITSAS-MENDI ELKARTEA

Apirilak 26-rako, beste urteetan beela, Itsas-Mendiko mendizaleak, Ibiliadi Neurua (Marha Regulada) antolatzen ari dira. Ibiliadi honetan parte hartu nahi dituzten guztiak, eman ditzatela beren izen-abizenak, Itsas-Mendiko Elkarte edo Soziedadekoiei.

GAIXO

Juantxo Berridi, Madrideko klinika batean, ebaketa edo operazio bat eginta, sendotzen ari zaigu.

Anita Garaialde ere, bere etxean, azkeneko bolara honetan, oheatuta arkitzen zaigu.

Baita ere, Gregorio Alberdi, sanatorioan dagola jakin dugu. Hirurei, lehenbaitlehen, pizkortzea ta sendotzea, biotzez opa diegu.

TAFALLA

Nafarroako Ego aldean dagoen herri honetan, ikastola iriki dute, 60 neska-mutil joaten dirala.

Erdal kutsatuta dagoen herri honetan, emeki-emeki, euskaldutzen dijoala ikusita, pozitutzen gera.

JAIOTZAK

Marina Gomezek, Anel Garmendiaren emazteak, neska xarmanta izan du, ta kristautzerakoan, Oiane euskal izen polita jarri diote. Zorionak!

Larunbat Santu egunez, elizako Aldare Nagusian, Maria Legorburu ta Pedro Agirregomezkortaren alaba kristautu zuten. Miren Aloña izenez, bataiatu zuten. Zorionak!

EZKONTZAK

Apolonia Gametxo, herriko neskatila xarmanta ta Juan Sein, oiartzuara, Guadalupeko Baselizan, ezkondu dira.

Baita ere, Julia Mendizabal, neska atsegina, oiartzungo Jenaro Guelenzurekin, herriko Eliza Nagusian. Zoriontsuak izan!

INALURRETAK

ataun

Bukatu ziran S. Gregorioko festak, naiz egun batzuetan egural-

diak ez lagundu, ta orrela S. Jose egunean, jaialdiak kendu bearrean arkitu ziran eratzailleak, baiña beste egunen batetan egiteko asmatan dira. Eratzaileri buruz au esan nai genduke: gaztenia oso batuta ikusi degula, asko poztan gera au ikusteakin, aurrera ere jarrai orrela.

KALBARIO SANTUA DALA-TA.

Onezkero iruditzen zaigu erri guziak jakingo duala bere egoera; igazko agorretik gutxi-gora-beera, teillatua din jarraitzen du. Danok gogoan diroria dauka, ta gaur martxoan bertugu bertara egiten ziran prozesioak, errogatibetan eta Aste-Santuan; prozesioak jarri ala ez, au ez da gure eginbearra, baiña bai ura zuzentzea. Irudituko zaigu ori Eleizaren lana dala, ez aaztu ordea gu ere eleiztarrak gerala. Au dala-ta azkena egin zan berritzean, erriaren borondatea garbi azaldu zan, batzuek egurra ekarriaz, besteak arriak, dirulaguntza, t. a. Ermita au ez da noski oraintxe egindakoa, 1619 garren urtean bukatua, bertan agertzen dan bezela. Gaur egunean, bere egoera ikusita, iruditzen zaigu, norbait asi bear litzakeala teillatua altxatzeko bideak jartzen. Guk ez degu ezer geiago esan nai, gauza garbi dago.

JENTIL-BATZA. — Ataun, Nafarroa ta Gipuzko muga zanez, Gaztelu bat eraikitzea pentsatu zuten, oraindik orduko pareta gelditzen da. 1294 garren urtean, bere buruzagi edo gobernadore, Nafarroa erregearen serbitzari zan. Diego Sanchez de Garris omen zan. Erriaren gure aurrekoen azalpenak oso gutxi ditugu, auetako bat Jentil-Batza, baiña aurki au ere ez. Ikusten degunez, kantera alderdi danez asko gerturatzan ari dira. Noski bere jabeak, bertatik probetxurik aundiena atera naito du, au ez dago ukatzerik, baiña erriko gauza berezienetako bat da.

nez, uste degu, Udal-Etxeko Kultur alderdiak zer-ikusi aundia duala arazo onetan. Bere eginkizun, zerbait egin lezakean ikustea izango litzake, lortzea zailla izan arren.

KURTUITZ

ordizia

AZKEN-AZOKA

Erdipurdikoa izan zan. Eta ez da batere arritzeko. Izan ere, Aste Santuz Gazteizen ostegunetan oi dan azoka asteazkenara aldatu oi dute. Egun batez aurreratu, alegia, Beraz, ez da arritzeko asko ta asko ara joatea onera etorri ordez. Ori dala-ta, erosle guxigo izan genduan eta beste asteazkenetan alako bi luzatu zan azoka.

Gaztaberriak, eun-da-ogei, egin zuan kiloko eta aurreko azokan bezelaxe, aragitarako dan oillaskoa asko igo zan, amar kiloko. Bada zerbait. Geiago igoko dan itxapena dago.

ASTE SANTU

Bikaiña izan degu. Eziñ uka ditke. Alako eliza berrituari, izan ere, alako elizkizunak dagozkio. Denbora lardatxa izan genduan, otza ta euri-sua. Ala ere ez det uste ifior elizatik atzeratu zuanik.

Ostiral Santuko Aita Zubiagaren itzaldi goxo eta berak zuzendutako Gurutze Bide uraxe izan zan nerezat beñepeñ Aste Santuko gauzarik xamurrena eta gogora-garriena. Bazan entzulerik! Eliza bete-betean. Gazte gutxi ordea. Oso ere gutxi gero. Banaka batzuek. Orduari eziñ oraingoan aitzakirik erantzi. Lanik gabeko egun batean goizeko amarrak edozeinentzat dira berebizikoak

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijon,

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almeria'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL



Caja de Ahorro

Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyiak

Ongarri ta abonoak

Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torrelavega'ko Perira joan etorriak



1.896

1.969

GIPUZKOA-KO PROBINTZI ERATETXEA

(Caja de Ahorro Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure

"PRESTAMEN SERBITZARITZA" (Servicio de Préstamos)

bailia zaitex

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko

Zure baserria erosteko edo obetzeko

Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko

Baratzeko fruituak obetzeko

Jakindean jarri zaitex Donostia'ko gure

12 ofizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

eta. Ez dakite zer galdu zuten. Euskera zoragarrian gai eder askorik airtatu eta aizeatu zan antxe.

BAZAN GARAIA

Bai orixe, Ordizi-Beasain arteko lurpebide orixe argitzen asteko. Amaika eriotza garta da bertan da, gertatu bear ez zutenak baldin lan au leentxeago agin izan ba zan.

Bi milioitaraino igotzen omen dira lan orren dirutzak. Ondo, oso ondo-re, gastatuak ala ba da. Asko poztu gera, ba zan ordua ta.

MADRID ALDERA

Abiatu nai duten nekazariak ba dute aukera ederrik. Bosna eguneko bost txanda antolatzen dituzte-ta. Ordaindu bearra: bi mila ta eun pezia.

Maiatzaren ogeitik garagarriaren zortzigarrenean izango dira.

Berri geiago nai duanak, A. Urteagarengana jo beza.

ERIOZAK

Larogietaka urtetan, Peliziana Buztindui Iriondo amonaxo maiagarria, Markox Madariaga ordizitar jator («Txindio» deitu oi genion) aren alarguna.

Gure erritar ezagun Joan Erramon Zurutuza Donostian il berri da. Beste ordizitar askorekin antxe giñan gure elizan egin zitzaizkan illetetan.

Samin-agurrik beroena jaso beza-te beretarrek. (G. B.).

ZER OTE GERO?

Udaberriaren asiera eguna oi ez bezelakoa genduan. Egoaize ta be-
roa. Biaramon goiza: berri, auts orixkaz beteak agertu ziran bazter-
rak. Larunbat-igande tarteko gau artan euriatz batera eroritako zerbitu izan bear zuen.

Dana dala, iñork ez du emen or-lakorik ezagutu izan. Zaarrak ala diote beintzat.

Etxeokandreak zintzillika exegirik zeuzkaten libixetan ere erru beltxe-ranag agertu ziran, auts berak egi-
ñak dirudianez.

Zer ote zan?

ZORIONAK

Ogei urtedun Anjel Urriaga Muji-kari. Gure erriko seme argi au Bru-elasetik urrezko medalladun etorria bait degu.

Gazterik asia da igotzen.

Garaipen aundia egitan. Asko poz-tu gera.

DAGOKIONARENTZAT

Guraso Elkarteak eraturik umeen azieraz izaldi-saioak izan ditugu. Itzaldi oik tajutu bear lirakela uste Ederki, Guk, ordea, euskeraz ere itzaldi oik tajutu bear lirakela uste degu. Gure eta beste askotxoren iritzi, ala obe.

Orrela, danok pozik. Bestela, ez. Eta bidezko dalako ustetan gaude.

TXEPETX

zumarraga

ANDIK ETA EMENDIK

Gure gogo-gorputzak gozatu nai-rik, zuzendu ditugu gure oiñak guz-tiz gogoko dugun une batera; leku arturik lagunartean, gure bideko lagun zahar batek, izpide Euskera arturik, jostatu ditu gure belarriak, itzalditxo onekin.

Jaun Egilleak, antolaturik, Euska-lerri zelai mardulean erne nintzan, Euskalsukalde epelean eratu digute seaska biguna, Amak, bere odola-
rekin elikatuz, txertatu du gure izate guztia, bere aurrekoengandik artu dituan izkuntza, kultura ta iza-tearen mentu loretsuan.

Ta nerekin gertatu dan mirari au gertatzen da millaka Euskaldunekin. Naigabe aundi batek inguratzen du gure biotza, eta goibeltzen du gure bizitza, onenbeste erritar txe-pel beren izkuntza eta oitura onak alde bat utzirik ikustean, kanpo errietako izkuntza eta oituretan murgilduak.

Asko dira gure inguruan Euske-ra maite dutela esaten dutenak, Baiña!, nun, noiz, ta nola. Egin-tzak dira maitasunaren emaitzak, ez itz ederrak.

EUSKAL-MEZA

Elizaren naia beteaz, gure Eliza-nagusian, igande eta jai egunetan bi meza ditugu Euskera osoan, bi Meza auek geien bezero jakiñak daukate.

Zumarragako elizbarrutian, eliztar asko daude euskera ondoen aus-nartu ta beren barruan egosten du-tenak, Baiña... erestasun gurti ede-rrean beste meza batzuetan ager-
tzen dira, egintza onekin zapuztuaz elizak ain maitaki eratu duen Eliza-kizuna. Zer esango degu Euskal-meza alderdikeri dala esaten duten.

Kristauei buruz? Ez ote da alder-dikeria, Euskaldunak, beren arima-ren onerako jarrita dagoen Elizki-zun bat utzi ta beste batera joa-tea?

Au oituraz egiten dutenak, Jaun-goikoaren aurrean eta Elizaren au-rrean, agindua betetzen dute, Baiña ez eraberean Eliza eta Euskeraren naia.

Erbesteko izkuntza batzuen jabe naiz aurtzarotik, baiña nere burua-
rekin eta gizartearen nere bearrak agertzeko, ez det arkitzen goxota-sunik eta erraztasunik amaren ma-galean ikasitako izkuntzan lakorik, are gutxiago Jaungoikoarekin itze-giteko. Noiz izanko ote da eguna esango deguna: Oñaz ta Ganboa-
rrak danak bat arturik; gure elkar ikusi ezin, ta geurekeriaren indar-
rik sortzen duen ezpata zorrotza menderaturik; Ama Euskeraren oi-
ñetan jarri dutela.

Euskera bizitzeko.

AZKARRAGA

azpeiti

Ostegun Santu egunean, eleiza nagusian, seiretan, Meza Santua. Eleiza bete egin zan; han bildu zi-ran herriko agintariak ere. Sermoi ordua heldu zanean zelebrekeri bat entzun genduen: gure erretore jau-nak, horrela eramán zion hasiera, bere hitzaldiari: «Permitidme que hable en vascuence...»

Ostiral Santu egunean, arratsalde-ko lau t'erdietan izan genduen eliz-kizuna. Ostegunean baino jende ge-
hiago bildu zan. Egun honetan pro-zesioa ere ospatu zan; baina pro-zesioa laguntzen ez zan jende ge-
hiegi azaldu gure kaleetan.

Bi egun hauetan zineak ere ire-
kiak egon ziran. Ikusten zan bai, beste jaiak bezela ez zirala; baina orain gero ta gutxiago, beste jai-
etarik desberdintzen dira.

Larunbat Santuan zazpi t'erdietan ospatu zan elizkizuna; bera gerta zan pobreena, jendearen bilkerari begiratuaz. Ikusten denez, larunba-teko elizkizuna dala garrantzitsuena eta betegarriena, herriari ez zaio oraindik erakutsi.

Pazko egunean, Beterramisten eleizan, gazteentzako meza izan genduen. Eleiza toperano beteta. Tamalgaria era hontako meza sar-
riro ez ospatzea.

Lagun Onako mendi zaleak, hiru edo lau egun pasatzera, Belagua-ra joan ziran. Nahiko eguzki hartu ondoren, Pazko arratsalderako po-zik itzuli ziran. Ostiral Santu go-
zean asko giñan Erriora joan gina-nak, bai gure herritik eta bai bes-te herrietatik ere. Kalbarioak egin ondoren ba zan umorea inguruetan. Pazko egunean ere gure mendiak beteak arkitzen ziran; ba dirudi mendiak zedozer bereizia eskei-
tzen digula euskaldunoi.

Loiolan, San Jose pestak, Pazko egunean ospatu zituzten. Goizean asto-karrerak eta lasterkariak. Hauen bukaeran, Lizasi eta Agirre bertsotan, ta bai bertso egokiak bota ere. Nere uestez, ez da behar aina aprobetxatzen Agirrerren ego-kitasuna. Gero sokatira, ezkonduak gazteen aurka; leenak garaille. Arra-tsadean aizkolariak, arrijasotzaileak bertsolariak eta abeslariak, gure herria poztan eta atsedentzen saia-tu ziran.

Pazko gauan Azkoitiko bidea har-tu genduen; han bai zan abeslari gure Lertxundi. Illarrako gelak tope-rano beteak arkitu ziran berari adi-tzeko. Jendea pozik utzi zuan Ler-txundik, bere hitzak barruraino sar-tzen bait dira. Tamalgaria gehiagotan aditzeko erarik ez izatea.

ZUBI

beasain

GOGO-JARDUNAK

Aurten ere, garizuma garaian go-go-jardunak izan ditugu. Eta euskal-dunontzat beti bezala aldi bat jarri zan. Hizlaria, Lasa-tar on Jesus

apaiza. Beasaindarra jatorriz. Oso jator hitzegin zigun. Gaurko egunak eskatzen dituan bezalakoxe hitzal-diak eskeini zizkigun.

Jendea aurreko urteetan baino gehiago joan da. Hala ere ba da Beasainen oraindik, erderazko go-go-jardunetara joan dan euskaldu-niki Hala ere erderazkoetan ez dut uste, beste zenbait urtetako burrun-dararik izan danik. Jendea atzera-tzen ari da hitzaldietatik.

Nahiz elizako ala kanpoko, jen-deari bost axola zaio. Lasaitasuna eta exolagabekeria maite ditu. Ez dakit nora heldu gindezken bide horretatik.

BIDEAK KONPONTZEN

Noizpait ere hasi dira bideak kon-pontzen. Herriaruntz ditugun hiru sarrerak ondaturak zogozen. Hala ere noizpait bildu dira udaletxeokak diputazioekokin eta erabakiren bat hartu duten itxura ba dugu. Langi-leak kamino-konpontzen hasiak dira Sempere kalean. Besteetan ere ja-rraituko dutelakoan nago. Oraingoan itxuraz hasi dira lanean. Ondo amaituko duten itxaropena ere ba dut. Hala izan deila.

TUNELA ARGITZEKO

Beasain eta Odizia tartean arkit-zen dan tunela argitzeko asmoak aspaldi xamar artu zituzten. Hala ere egunak joan dira asmo haiek estudio eta presupuesto batenpean finka-tzen. Azkenik Madriden miloi bat eta zortzireun mila pezeta inguru-ko dirutza izendatu dute lan hori burutzeko. Ez dakit behar hainbat izango dan, baina dirudienez gauza aurrera doa. Jarri bitez argiak ahal dan azkarren, bestela hor gertatzen diran ezbeharren zerrenda asko ha-ziko da. Bide batez oroitu ditezela oinezkoetaz eta espaloiak orain da-gozenak baino altuagoak jarri di-tzabela.

MURUMENDI

errenderi

GURE ESNE ONARI, AGURI!

Albistea irakurri duten bezain lais-ter itzegira jo dut. «Higienizar» er-dal itza nola esango ote da euskeraz? Eta itzegiak onela dio: sosoaldu, osasuntsutu, osasungarritu.

Beraz, ez daukagu ezeren kezka-rik. Esne osasuntsua, osasungarria ematen ba-digute.

Zertan ari naizen ez zera oartu, irakurle? Ez al dezu egunkari ba-tean irakurri Ondarrabi, Irun, Pasai ta Errenderin esnea osasungarritzea lege batez beartzen gaituztela?

Aurrerakuntzaren lanak omen di-ra; leikena da, Gu ez goaz aurrera-kuntzaren aurkan, eta ez gera iñoiz joan, aurkakoak izan ba-gina ez gi-nan ibiliko ibilli ginan bezela gure gaztearoan, gure sasoirik onenean, ez orixe...

Bainan izadiak ematen digun es-ne koipetsu gozoa derrigorrean ken-du ta Yainkoak bakarrik dakien zer-baitekin gosaldutik bear orrek ez gaitu batera alaitzen. Ikusiko dugu zer-tan gelditzen dan agindu ori...

JAIoTZA

Gure biotzeko lagun dugun, Sabin Irastortza, «Ereintza»ko antzeslari trebearen emazte, M. Anjeles Po-rres'ek mutiko eder bat izan berri du eta Sabin izen ederrez kristautu dute. Zorionak gurasoei, aita bezain antzeslari trebe izatera iritxiko al da!

ERIOZAK

Joan diran egun abetan, erriko jen-de artean eriotza ugari izan ditugu, geiegi zoritzarrez:

—Anjel Mitxelena jauna.

—Jose Luis Telletxea, 15 urteko mutikoa.

—Deograzias Esnal jauna.

—Kandelario Ormazabal, erriko seme ezaguna.

—Paulino Garzia Matxarain jau-na. Errepublikara garaian alkate izana.

—Mercedes Ereño.

Zeruan gerta bitez guztiak; euren familiei gure samin-agur beroena. Umeen astea.—«Ibaika», «Gazte-di» ta «Ereintza»k eratuta umeen-tzako aste bat eratu dute. Aste polita, euskerazko zinema, Lurdes Iriondo'ren abesti, «Dakizuna egin» txapelketa ta abar.

Gaur igandez, illak 12 aste oneri bukaera emango zaio, egitarau edo programa onekin: Goizejo 9'tan

umeak abestutako diana, erriko ka-le-zeaz. 10,30'tan Meza, umeentzako bakarrik, «Club Gaztedi»-n. 11,30'tan Club Gaztedi'n Jaialdia, abeslari, dantzari, ipuiak, giñol eta orrelakoak diralarik.

Ea bada, gaztetxoak, gaur goizean ba-dakizute nora joan bear duzuten: bildu ta alaitu zuek eta erritar gu-ziak.

ANARBE

arratia

Aurrerapena aurrerapenagaz ingu-raturik ikusten dogun gizaldi ontan, gizona beraren buruaren jabetasu-na gaitzen ari dala dirudi. Bakarrean ezer ezin dogu egin. Iñorako bide-rik ezin dogu urratu. Zertarako ez dogu indarrik. Eta bakar buruka-rako indarrik ezak bultzatzen gaitu elkartutera.

Sudurraren azpitik eta neurriz goiegitik darabilgun Nafarroako maatsondoen izerdi gozua ugaritu, merkatu eta sama-zinturra bildurrik barik eta sarriago asetuteko, ger-takizunak egiten diñardue iru arra-tiar urzaleak ez diranak.

Ardandegia Arteagan izango da. Nafarroatik Arratiara mama gozua ekartea Olaberren burdi berebilletan egingo dabe. Elkartearen izena, «NOEREN SEMEAK» eta buru egin-go dabenak iru upel ospetsu oneik: Lendakaria, Txomin Ibarra; diruza-ña, A. Txurro; idazkaria, Jesus Atu-txa (Lejia).

Lenengoak, ardauaren lorratza, su-

dur eta belarri gorri illunduetan agi-ri dau; bigarrenak, begietan; iru-garrenak esku-ikaran.

Noeren semen agindu bete dot, eta, elkarte barriari oartxo bat: Euskaldunon albistaria dan ZERUKO ARGIA onetzat irakurleak egiten aalegindu zaitezte, eta beronen orri-aldeak zabalzabalik izango dozuez zuen ardantegiaren alde zabal-kun-dea egiteko.

«H»

Euskerantoaren guraso izateko jagi diranak egindako idazlan bi irakurri nebazan urte ontako irugarren illeen agertu ziranak. Lanak edo gaiak desbardiñak ba ziran be, ar-loak bardiñak ziran, eta idazle ba-tek 18 H jarri zituan lekuan, bes-teak 49 sartu xituan. Itsas arran-tzalea ote da bata eta mendi leorre-ko elztaria bestea?

ALDIZKARI BATETIK
ARTUTAKO ZATIAK

Okultismoaren sentitu misterio-soak. Kritika kanaletik informatua. Inteligentzi erreformatuaren in-
bestizinoa. Industri ta kapitalaren produktibitate ta inbestidura. Pro-
dukture modernoaren errealismoa. Plangitza politikaren dirijistak. Pro-
letargoa liberatu ta abar.

Eusko irakurle! Euskera maitale! Bide garbitik ala zikiñetik jarraitu gura dozu? Azke zara, baiña auke-ratzeko orduan ez dagizula aitzu bularrean eskua jartzea.

A. LANDAJUELA



Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo dakite aruntz joaten. Naj dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki ditek merke ta ondo ematen.

Fermín Calbetón, 4
DONOSTIA

ONDO BADABILL
Otsein DA



ETXEAN SERBITZEKO

euskera dakian neska eskatzen degu

Donostian bizitzeko

Urrut.: 16814 - DONOSTIA

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa 65 19 60

Landolakoa 65 19 33

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

URRETIXUA

Urrutizkiñak

Landolakoa 67 17 84

kirolak

URTAIN MINTZABIDE

Lerro aukerak zirriborrazten ari nazaiuzenean egun gutxi, ordu bakanak gelditzen dira Urtainen Europako txapelketa jokatzeko.

Egia esan, ez nauzute boxeo zalea, Urtain opa badiot ere garaitza, euskalduna dalakotz. Opa dioten bezela, euskal izate onegatik, beste emengo kiroltzale guziet.

Gaur, leen aldiz, Urtainen alde nere luma eskeintzera nijoakizute, jakinik ere nolabaiteko profetek beren «anatema» pean, artuko nautela.

Urtainek bi etsai mota ditu boxeolari txarra dela diotenak, au da boxeoa eta teknikari buruz jarduten diranak, eta besteak, Euskalerriari kaltea dakarkiola diotenak.

Leenengo gatik jardutea alperrikako iruditzen zait, bai edo ez etorkizunak esango bai digu. Beraz, bigarregoko Urtainekin gertatzen zaizkit mintzabide edo itzpide.

Auek, Urtain «erriaren opioa» dala diote. Urtainek kalte aundiak omen dakazkio gure erriari. Kanpaina txar au aizetu zutenetik, nere buruz jardun-galdezka ari natzazue, eta egia esan ez diot arkitzen ez buru ez belarri. Nun dago Urtainen txarkeria? Artaz jarduten gerala? Zugatik eta nigatik ere jarduten dira, irakurle, utsaren urrango baldin bagera ere.

Orrenbeste kirol... Rusi ta Txinan ongi zaindu ta lagunduak dira kirolak. Eta Rusiak Olimpiada bat irabazten duanean mintzabide ta poz dira rrusitarrik. Zergatik ez euskaldunok?

Dakidana da oraindik ez dudala zentzuzko arrazoirik entzun Urtaintzat berotu duten gorrotoa justifikatzeko. Ez ditut aditu ez itzez ez idazkiz. Onelaxe ba, eskubide osoaz zuen iritiz egon zindezteke, ni nerean nagoen arabera. Eta nere iritzi motelaren, besterik gerta ez dedio, puntu on batzuek ikusi ditut Urtainengan. Ara:

Telebistan eta irradian zentzuz erantzuten du burudun agertzen da. Apalik eta argi, euskaldunaren izatez agertu, eta ez gaitu bere arrokeriaz eta zentzugabekeriak lotsarazten. Ikusi nai nituzke, bere egoeran, bere aurkalarik agertzen diran zenbait!

Itxura danez, eta aldatzen ez bada, dirua egiten joanagatik, bere erriagan ditu finkatuak biotz eta begiak. Irakurri dudanez, ez omen luke salduko bere baserria munduan legoken ezergatik. Baserria ederren eta aberasten dijoala, beste nunbaitean ere entzun dut. Ikullua ugaritzen. Emen bizi nai luke nunbait. Asmorik ez izaki Uzkudunek egin zuana egiteko, erbestera bizi izatera joan. Bere jaioterrian odolaren erroak baldin bazituan, orain di-

URTAIN TXAPELDUNARI ESKUTITZ IREKIA

Agur Joxe Manuel:

Eskutitz hau idazterakoan ez zekiat Europako txapelgoa irabazi dean ala ez, izan ere Zeruko Argiko lan guztiak aurrez bidali behar izaten dizkiagu irakurleak igandero har dezaten. Baina berdin dek, nik hire ukabilletan sinisten diat, eta alemana menperatuko deala ez diat dudarik ere egiten.

Zoritxarrez, horrela gertatuko ez

baizt ere, berdin zaidak, hik txapeldun izena merezi dek. Egundo bozeoan jardun ez, eta hain denbora gutxian hain goiko mailara igotzen danak txapeldun izena merezi dik.

Horregatik jokoaren bukaera jakin baiño lehen idazten diat, eta lerro hauek sistrin eta eskasak izanagatik, irakurtzeko hainbat beta hartuko dealakoan niok. Esperantza horrekin idazten diat behintzat.

Ikusi izan dedanez, Euskal erritrik kanpo hainbeste txalo ta ospe irabazi dean horrek, hemen hire sorterrian aldekoak konta ezin ala izanarren, aurkakoak bai omen dituk, ez omen aute maite, ez omen diate hire lana ta balioa behar hainbat txalotzen. Basarrik ere bere idazlanetan, txapeldungoari buruz, hire etsaiak nola erantzungo duten pentsatzen jartzen dek. Zergatik, Joxe Manuel, zergatik hainbeste etsai ta aurkako?

Nik ere, egia esan, hiregandik gehiago espero nian, bide jatorrago batetik jokatu uan esperantza ta itxaropenak ez nizekian galtzen, eta Basarrik alderdi hau gehitxo isildu dik, gorderik, garrantzirik ez balu bezela.

Basarrik asko lagundu dik, unerik zaillenetan ere hirekin egon dek, be-

ruaren ongarri indarrez, erro sakon eta sustraitsuagoak tinkatu nai omen ditu leenen oinez ikasi zuan tokian eta leenen nabaritu zuan zeru azpian. Auxe bakarrik eginik ere, bere euskal jatorrasuna eta gizatasuna ongi erakutsiko liguke. Egingo aal luteke orrenbeste bere egoeran gertatuta, aberastuta gertatuta orren bekaizki maxiatzen dutenak? Naiko lan, zorri piztu askoren ejenploari begiratuaz.

Bi bider ikusi dut Tolosan Urtain, bitan beiaik erostera etorrita. Azkenekoz, Hamburgon azken burruka izan ondoren, Baserritar mordo baten erdian, edozein zirudian. Jersey usatua eta korbata. Orrenbeste izeneko gizona ez zirudian. Otxan eta umil, bere izketa moduak eta keiñuak ez zuten agertzen arrokeririk. Bere jokabidea txit atsegiña izan zitzaidan, eta atsegin onetan, isilik, joan nintzan bezela ingurutik aldegin nuan.

Badut ordea, arestian jakin berria, biotza zirradatu didan zerbait, bere «humanismoa» (modan dago itza) egiz agertu didan zerbait, oso gutxi dakitena eta, ontara ezkerroz, isilik gordea ezin euki dudana. Tolosan azkenik izan zan egunez gertatua.

Min artzen dut gizon baten zortixarra azaltzea, baiñan Urtaini justizia egitea dalakotz agertzen diuzet. «Abeto» Urtainen soldadu laguna izan zan. «Abeto» zoritxarreko errukigarri bat da. Edanak menderatzen du, ta sarri bazter batean erorita ikusten dugu. Bere izena, esan nai gutxiena du bere jaioterrian. Grin orretzaz gainera biotz-erasoak sarri izan oi ditu.

Egun oretan kalean arkitu zuan. —«Abeto» erderaz esan zion, tolosar erdelduna dalako atsaldeko zazpiretan «Zarautzarrenean» itxoin ezaidak, an izango nauk.

Bere lagun guztiak utzi eta zapi-zapietan Urtain an zan. Eta Urtain, tolosar aberats asko arrokeriaz dirua emango lutekenak berarekin afaltzeagatik bazterrean, eta bere zoritxarreko lagunaz afaldu zuan, eskuz-esku... Eta afaldu ondoren bosteun laurleko bat eman ere bai... Urtainek badauka biotz!

Ba! esango dute batzuen-batzuek. Guk urrutiago finkatzen ditugu gure begiak. Urtain...

ti saiatu dek hiri laguntzen. Hiregan uste osoa jarri izan dik beti, bazian hire indarretan konfiantza. Alderdi hortatik ez diok behinere behar bezela eskertuko. Baina, gauzak diran bezela, edo dagerzkigun bezela aitortu behar dizkiagu: Euskalerriak txapeldun berri bat sortarazi du, baina egizko euskal seme ote degu Urtain? Gure arteko anaia bezela txalotu behar aal degu, ala arrotz txapeldun beneragarririk bezela? Bazekiat, Joxe Manuel, galdera gogorrik dituala, baina pentsa zak euskaldun askok galdera berdintsua egiten dutela, eta erantzun beharrean haizela.

Serrat, katalandarra, goi mailleko abeslaria denik iñork ez zuan dudan jartzen, baina katalan hizkuntza alde batera utziaz, erdera bideetik abiatu zanean, herriak, geroago pausoak zuzendu nahi izan zituan bitarte ez zian onartu nahi izan.

Joxe Manuel, hire periodistekiko harremanetan erderaz oso trebea agertu haiz, eta asko poztu nauk. Izan ere euskalduna ta bereziki baserritarra, arlote ta kaikutzat izan gaituzte, ta hik ez dek hortarako hitzpiderik eman Bijoazkik, alderdi hontatik, nere zorionik beroenak.

Urtain, hire joan etorriak ez diz-

kiat behar bezela jarraitu, ez dizkiat behar bezela ezagutzen, baina askoren iritiz, ez dek euskaldun bezela agertu nahi izan. Konbate edo joku bat bukatu izan deanean, ez dek euskaldunentzat hitz berezirik zuzendu ez haiz gutaz oroitu, edo behintzat ez dek horrelakorik erakutsi. Zergatik ez haiz euskaldun bezela agertu? Zergatik hire sorterrria, Euskalerria, nolakoa dan, zer berezitasun dituan, gaur egun nola arkitzen dan ez dek adierazi? Hire jardunak dirala ta, jendeak euskaldungoaren ezaguera handiagoa izan aal dik? Edo ta, herri indartsu bat, etorkizun ezin hobegoko bat, mutil sendo ta azkarrek sortzen dituan herri gerala pentsatzen jarraitzen aal diate? Urtain, Euskalerriaren alienazio bide haizela ez aal haiz konturatzen? Gai hontaz zer esango ote liguke Basarrik?

Bozeolari ta profesional bezela, nere zorionak Urtain, Euskaldun bezela, ez aut erdalerriko beste edozein baiño gehiago estimatzen. Besterik erakusten ez dean bitartean,

Agur, Joxe Manuel, ta nahi dean arte.

MIKEL UGALDE

SOBERANO

Ai... ta alako
gizonentzat,
ala ere!



GONZALEZ BYASS

BAI, EDARI APARTAI



ERLIJIOAZ

Gaur egunean bada zer esana zaar ta gazteen artean elizari buruz ta eliz gizonen buruz. Ikusten denez ez gaude konforme, bat ipat gazteak, elizak azaltzen duan jokabideaz, batipat, Azpeitiko errian agertzen denez, jendeen artean, apaizak gora ta apaizak beera. Badakigu gaur eguneko arazoari ez diola elizak erantzunik ematen; bear bada pizka bat sakondu ezker berakin izango du arrazoi guzia, baiña kontuan euki bear du apaizak ortarako dirala: Kristoren dotriña azaltzeko ta egia erakusteko. Baiña gaur egunean gertatzen dana da, egia gorde egiten dala, ta beste gauza batzuekin jarduten da. Gaurko egunez gizonari ez dio erantzunik ematen, ta gizona gose danean, ogia bear du aurrean. Kontuan izan dezagun gaur egunean dagoan gosea zuzentasuna dala. Elizak ez aal dauka gauza onetaz erakutsi bear aundia?

Gaur egunean ez dago leengo jokabidea azaltzerik, gaur egunean otoitzakin zer erakutsi lekiokoe gazte bati? Ez aal da obe ikusten diran kezka batzuen gaitik bere erakutsia eman egia esanaz, ta ez momentuan siñistu ezin leiken gauza batzuekin asi? Gaur egunean jendea elizara zer esaten duten aditzera joaten da. Badakigu norberak asko egin lezakeala erlijio alderdian, baiña ikusten dana da erlijioa ez dala orain arte erakutsi digun bezela; izan ere orain arte erakutsi izan dana geiena izan da bildurrezko erlijioa, ta jendeak gaur egunean beste era batera ikusten du. Ortatik asten dira galderak, esate baterako Meza bearrezkoa aal da? Batzuek diote baietz, baiña ez orain egiten dan bezela.

OLAIZOLA

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN
MAKINAKBIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKAEUROPA'KO AUERRERALDEUNI'K ONENAK,
AMENGO NEKAZARIENTZAT

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya, 114

«EGUNDOKO TRESILLO ESKEINTZA»

TRESILLO ETA SOFA-OEAK

2.450 Pezetatik asi-ta

45.000 pezetarañokoak

EGON-LEKU OSOA

6. 900 pezetatik asi-ta

Zure saloirako alfonbra ta mai-txikia

ERREGALATZEN
DITUGU

ENTZUN, PROBINTZIA

Eramateak eta montajeak
erri guztietara, UTSEAN!

Amuebladora COMERCIAL HISPANIA. S. L.

Moraza, 3 eta 14 — DONOSTIA — S. Marcial, 12 — IRUN

KRISTAUAK ETA GAURKO ERREBOLUZIOA

Azkeneko urte hauetan gai honetaz asko idatzi da. Bai aldizkarietan, bai irratietan, bai idazletan, beti agertzen dan gaia hauxe. Horrenbeste erabiltzeak bere arrisku bat dakarki, eta ni ere arrisku horretan erortzea litekeana da: betiko topiko batzuen erori. Bana, nere asmatan behintzat, argi pizka bat egin dezake dala, pentsatzen det; idaztera horregaitik ausartzen naiz.

Alde askotatik hasi liteke gai hau erabiltzen. Nik hiru ikusmira hauek hautatuko ditut: Elizaren erakutsiak, lau gizonen pentsakera eta biziera, ta idazle batzuen erakutsiak. Hiru ikusmira hauek hartu-eman sakon batean arkitzen dira; horregaitik, batetik hasi edo bestetik, axolarik ez du.

Lehenengotik hasiko gera. Zer erakusten digu Elizak? Erantzuna, «Mater et Magistra'tik» aurrera idatzi diran erakutsietatik, bilatuko degu.

Orain arte atzetik ibili dala, konturatu da Eliza, Azkeneko urte hauetan aurrea hartzen saiatu da. Jokaera hau, bere erakutsietan, garbi azaltzen da. Eta gaurko munduari begira, zer esaten digu? Hauxe laburki azaltzen saiatuko naiz. Hortarako, bere hitzak zuzen zuzen agertzea, iruditzen zait egokiela.

—Pake ongarri bat ez da iraunkorra izango, nazio batzuen egoera ekonomiko eta soziala besteen-gandik oso desberdina azaltzen ba da... Nazio aberatsak behartsuei laguntzea justiziak eta gizarteak eskatzen du. Horregaitik, gizonaren bizitzarako ontasun beharrezkoak alperrik gastatzea, justiziaren aurka haina gizartearen aurka doa... Nahiz ta teknikak eta ekonomia aurrera joan, ez da munduan justizirik eta pakerik izango, gizonak beren nortasunez jabetzen ez ba dira... Dotrina sozial bat ez da hitzetan bakarrik geratu behar, bai zik ekinza baten azaldu behar da; eta arrazoi haundiagok Elizaren dotrina ba da; bere argia egia bait da, bere meta justizia, bere indarra maitasuna... (Mater et Magistra).

—Gizonen alkar bizitza egian, justizian, maitasunean eta askatasunean finkatzen da... Giza-legea, arrazoitik hurrin danean, lege injustua da, eta hortara, ez da legea, baizik bortxakeria... Justiziak, arrazoiak, eta giza-mailak, harmen bilkera gutxitzea, harma atomikoak debekatzea, eta herri guziak elkar harturik desarme batera heltzea, eskatzen du... Mundu guziraiko balio duan aginte bat beharrezkoa degu... Kristauok giza-ekintza guztietan azaldu behar dugu, eta gaurko munduaren dinamikan barruraino sartu... Injustiziaren aurrean, aldaketa oso baten bila joaten diran

gizon trebeak, ba dira; eta aldaketa horretan, nola saiatzen diran ikusiaz, erreboluzio politiko baten antza ia hartzen du. Gauzak, izadiaren legea jarraituaz, poliki hazten dirala, esan nahi genioke gizon hauei, eta horregaitik giza-instituzioetan ere poliki poliki beren barruan saia behar dutela. Instituzio hoiek hobetzea nahi ba dituzte... Bakoitzaren barruan ez ba da pakerik, gizartearen ere ez da izango... (Pacem in terris).

Herri pobreak eske dabiliz; eskaera hauen barruan asmo sakon bat azaltzen zaigu: bai personak, bai taldeak, gaurko munduaren ahaltsunak bere serbitzuan ipiniaz, bizitza bete ta askeago bat nahi dute... Sinisten dutenek ta ez dutenek, mundu hau jasotzen elkar harturik sahiatu behar dute... Desberdinak dira munduaren progresoa ta Kristoren erreinuaren haziera, baina lene na, gizarteaz zuzentzen saiatzen dan eran, arduratsua da Jainkoaren erreinuarentzat... Errelnua misterioa mundu hontan ageri da... Giza elkartasunean lan egiten duan guziak Elizari laguntzen ari da; bera ere mundu honen gain finkatzen bait da... Nazio arteko desberdintasunak, personen artekoak, lurralde bateko eskualdekoak, aberats ta behartsuen artekoak pakea arriskuan ipintzen dute; eta gaurko munduak arazo hauek zuzendu ditzake, gero ta gehiago konturatzen dira gaurko gizonak... Ekonomiko-sozial elkar-aurreketan, beti lehenen, elkar-hizketa batera jo behar degu, baina gaurko egoeran, langileen eskubideak babesteko ta beren esperantzak lortzeko, oporketa jarrai dezake beharrezko bide lege, naiz ta azkena izan... Agintea, batzuen serbitzurako erabiltzea, ezin deza-kegu onartu... Agintea, berari tokatzen zaien kanpotik hurrin ibiliz, bere aginpean daudenak zapaltzen ba ditu, hauek elkarren onak agintzen ditonatik ezin dute ihes egin; baina, izadiaren legeak eta Berri Onarenak gordeaz, beren esku bideak, horrelako aginte-abusoren aurka, babestu ditzakete... Aginte politikoa, era diktatorial eta totalitario, gizonen eskubide eta taldeen eskubideen zapaltzaile batean erortzea, giza legearen aurka doa... Arreta aundiz, herriaren eta batez ere gazteen hezira politikoa, begiratu behar degu; gaurko munduan elkar bizitza bateko oso beharrezkoa bai da... Eliza ta elkar-te-politikoa autonomoak dira... Eliza sistema politiko bati ez zaio lotzen... Baina, gizonaren funtsezko eskubideak tartean diranean, bere iritzia agertu lezake, gai politikoen gain ere... Pakea justiziaren lana da... Eta maitasunaren ondorioa... Hiri osoak eta lurralde zabalak, bere biztanleekin, hondatzen joaten diran gudu ekintzak, Jainkoaren eta gizartearen aurka doaz; horregaitik trebe ta zalantzarik gabe gaitzetsi

behar dira... Harma bilkera gaurko gizartearen plagarik haundiena da; eta pobreei, ezin onartu leiken eran, kalte egiten diete... Mundu guziraiko aginte bat, eta guda guziak debekatzea egoki litzake... Pakea indartzeko, guda onartzen duten egoerak desagindu behar dira. Eta egoera hauen artean garrantzitsuenak, egoera injustua degu... Oraindik gizon gehienak zapaltzen dituzten ezbeharrak begiratuaz, eta toki guztietan justizia eta Kristoren pobleenganako maitasuna gehitze-ko, Eliza barruan organismo oso bat eratzea, egoki deritza Kontzilioari, lurralde, behartsuei eta nazio arteko justizi soziala hazten, katoliko guziak saia ditezten... (Gaudium et Spes).

Herrien progresoa eta bereziki herri pobreena bai aberastasun aldetik, bai kultura aldetik, arreta haundiz begiratzen du Eleizak... Egi garrantzitsuenak eta denok kontuan euki behar deguna, gaur egunean, arazo soziala mundu guzian zabaldua dala, da. Egi honetaz, Juan XXIII eta Kontzilioa, batez ere bere «Gaudium et Spes», tan, ongi jabetuak agertzen dira. Garrantzi haundiko erakutsia hauxe eta azkar azkar ekinzetan agertu behar dana... Herri pobreak aberatsei oihuka ari dira; eta Eliza krisi honen aurrean sufritzen ari da, eta danoi, maitasunez erantzun dezagun gure anaiari, deitzen digu... Aita Santuak gure munduaren arazoak aztertzen ditu segidan, eta bildur da gaurko egoerak ez ote diran eroriko ideolojia totalitario batzuetan... Ba dira noski, zerura oihuka ari diran egoera injustuak... eta egoera hoiaren aurrean, bortxakeria jotzeko tentaldia haundia da... Baina, ba dakigu: bortxazko jekiera —gizonaren funtsezko eskubideak eta lurralde baten elkar ona hondatzen dituan tirani ager eta luze baten aurrean ez ba gera arkitzen behintzat—, injustizi berriak sortzen ditu, eta hondakizun berriak ekarri... Gaurko egoeraren aurrean trebe joka behar degu, eta berearekin dakizkin injustiziak hautsi. Progresoa aldaketa ausartak eta berriak eskatzen ditu, eta azkarrak gaitzera: ez daukagu geratzerik... Pakea, egunetik egunera, Jainkoak nahi duan egoera bat sortuaz, gero ta gehiago justiziarekin ados doan egoera sortuaz, jasotzen da... (Populorum progressio).

Paulo, Seigarrena, bere gaurko hitzaldietan, ez da nekatu bortxakeria gaitzesten; baina oraindik gehiago sahiatu da justiziaren alde hitz egiten.

Eleizari entzun diogu. Jainkoak nahi ba du, beste idazlan batean lau gizonen pentsakera eta biziera gaurko munduaren aurrean, agertzen saiatuko naiz.

ZUBI

ATE OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Víctor Pradera, 2
Urrutizkiña: 25700

DONOSTI

ERLOJU TA BITXITEGIA

Duardo Chopetia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA

OLANDA-TIK AIZARNA-RA (II)

Gaztañagak

EUSKERA ZER IRUDITZEN ZAIZU?

Tjark Kruiger olandarrakin egin-dako elkar-izketari bukaera eman nai diogu gaur. Zenbait gai aitatu genuen... Bijoaz auetxek, gustokoak izango dituzutelakoan.

Bein baiño geiagotan itzegin du-gu erlijio-gaietaz. Ba dakit idaz-teuna edo Biblia ezagutzen duzula, eberkeraz eta latinez beintzat ira-kurria duzulako. Iritzi eta pentsaera oiek alde batera utzi-ta, zer iruditu zaizu erlijioa bizitzeko era?

—Oituras indar aundia duala iru-ditzen zait. Elizkizunetan gutxi xa-mar parte artzen du erriak; zen-bait-zenbait or ikusi izan ditut, oi-tura dutelako joan eta gero asper-tu-ta egoten. Gañontzean, berriz, Ama Birjiña eguneko eliz-bira, egia esan, itxurakeri utsa iruditu zitza-i-dan, alperrikakoa. Apaizok ere, eli-zatik kanpora ezagutu eta gero eliz-kizunetan ari zeratenean —ba dakit zuek benetan ari oi zeratela bai-ña— itxura egiten edo gezurrezko antzerki-gintzan ari zifiatela irudi-tzen zitzaidan, Jakiña, alde batetik beintzat, esaten zenituzten itzak ulertzen ez nitualako. Nola nai ere, zearo bestelakoak agertzen zerate an elizan.

—Zuen erriko katolikoan eta emengoan aldean, zer ikusten du-zu berezirik?

—Aurrena beintzat, apaizok ar-kitu zaituztegu angoengandik des-berdiñak.

—Zer ikusi diguzu, bada, bere-zirik?

—Zuen jatzera, leenbizi: aurre-nengo egunean arrigarri gerta zi-tzaidan. Gaur, berriz, gero-eta obe-to iruditzen zait. Ezer gutxitan be-reizten zerate gañerako gizonez-koengandik. Zuek ibiltzen zeraten bezela jende artean ibiltzeko, ego-kiago dala esango nuke. Olandan ez ditugu onela ikusten: an sotana erabiltzen dute; gutxienaz ere ezau-garriren bat bai beintzat beren jaz-keran.

—Adizu, Tjark: gerta ditek, ne-re ustez, apaiz-jatzera berezia da-ramatenak bakarrik ezagutzen ditu-zula, aiek bakarrik nabarmentzen di-ralako. Emen, berriz, apaiz-mordox-ka bat ezagutzea gertatu zaizu eta danak era berekoak. Baiñan beste ezer berezirik?

—Zuekiko izketak agertu didanez, iritzi eta pentsaera zabalekoak ar-kitu ditut euskal-apaizak. Ez nuan alakorik uste. Zergatik? Euskal-apa-izen berri garbiri ez nualako, nos-ki. Orregatik eta geiago arritu nau zuek apaizok erriarekin artu-eman estuan loturik ikusteak. Eta orain-dik are geiago, Atxaga jauna base-rritarrekin bat-eginiñ, eguzkitik eguz-kira, nekazari-lanean ikusteak. Txa-logarria benetan eta nik ikusi gabe sinistuko ez nuana, Atxaga eta bes-te zenbait apaiz beren lanetik bizi diralazkoa.

—Ez aal zera ari euskal-apaizok geiegi txalotzen?

—Zurikeririk gabe ari naizela uste dut. Gañera, ba det ondo iruditu ez zaidan zerbait: otorduko ototza danok batean egiten duzutenean, bai; baiñan beranduago datorrenean bat ototzean ari danean, ez diozute isilik itxoegiten ark bukatu arte. Olandan, berriz, bakarrik errezua amaitu arte gelditu egiten gera danok.

—oOo—

—Zu, Tjark, euskeraz ikastera eto-rria zaitugu. Zer esango zenduke gu-re izkuntzari buruz?

—Izkuntza aberatsa iruditu zait. Batez ere, itz berriak sortzeko duan erreztasuna, arrigarria eta aberatsa da. Adibidez, zuk esan-da idatzirik daukadan esaera au: «nere etxea bere-gana-tu-tze-ko-an lapurreta aun-dia egin zuan». Bi, iru atziki eta geiago itz bati erantsi aal izatea, gauza bitxia da. Orregatik, oinbes-teko erreztasuna euki itz berriak egoki sortzeko eta gero ainbeste erdal-itz erabiltzea, benetan tamal-garri iruditzen zait.

—Askotan aitortu dizut, izkuntza-ren aldetik ez dagola eragozpenik, baiña guk geurok daukagula errua: ez dakigula aberastasun oiek era-biltzen.

—Bai, beste nunbait dago era-gozpena: eskolarik ez daukazutela euskeraz. Eskolan erabili ezik, ge-ro, jakiña, ez dakizute euskeraren berezko indar oietaz baliatzen. Es-koletan euskeraz erakustea lortzen badezute, iraungo du euskerak eta asko indar-berrituko zendukete.

—Arrazoi duzu. Beti ez aal da gaur arte bezela izango! Eta, zaila iruditu aal zaizu ikasteko?

—Bai, Rusikoa baiño zailagoa da neretzat.

—Beste zerbait berezirik?

—Europako beste izkuntzekin ez duala kidetasunik, ezta antzik ere. Batez ere aditzaren egitura oso ba-karra eta bitxia arkitu dut. Bakar-bakarrik Kaukaso aldeko izkuntze-kin nabaitzen diot zerbait-zerbait antz. Onenean, Amerikako izkuntza zaar batzuekin ere bai.

—Zuk ez aal duzu ikasi bear eus-keraz, Krista?

Krista-k: —«Ez dakit ikasiko du-dan. Baiña ba det esan bearrik: atsegin zaidala entzuteko. Ezer uler-tu ez arren, itz-ots gozoa da, atse-giña belarrientzat. Batez ere eliz-kizunetan geldiro irakurtzen duzu-tenean.

—Tjark: —«Egia, gauza bera diot. Eta nere gurasoei ere alaxe iruditu zaie.

—Zergatik ote da? Eztarriz bai-ño areago, aoz edo ezipañez itze-giten dugulako?

—Bai noski.

—Ortan, egia esan, zuena. Olan-dera, gogor xamar iruditzen zitza-i-gun. Zergatik?

Nik uste, eztarriari asko eragiten diozutelako, eztarri-izketa egiten du-zutelako. «Erre» gogorra esatekoan batipat.

—Bai, ori orrela da.

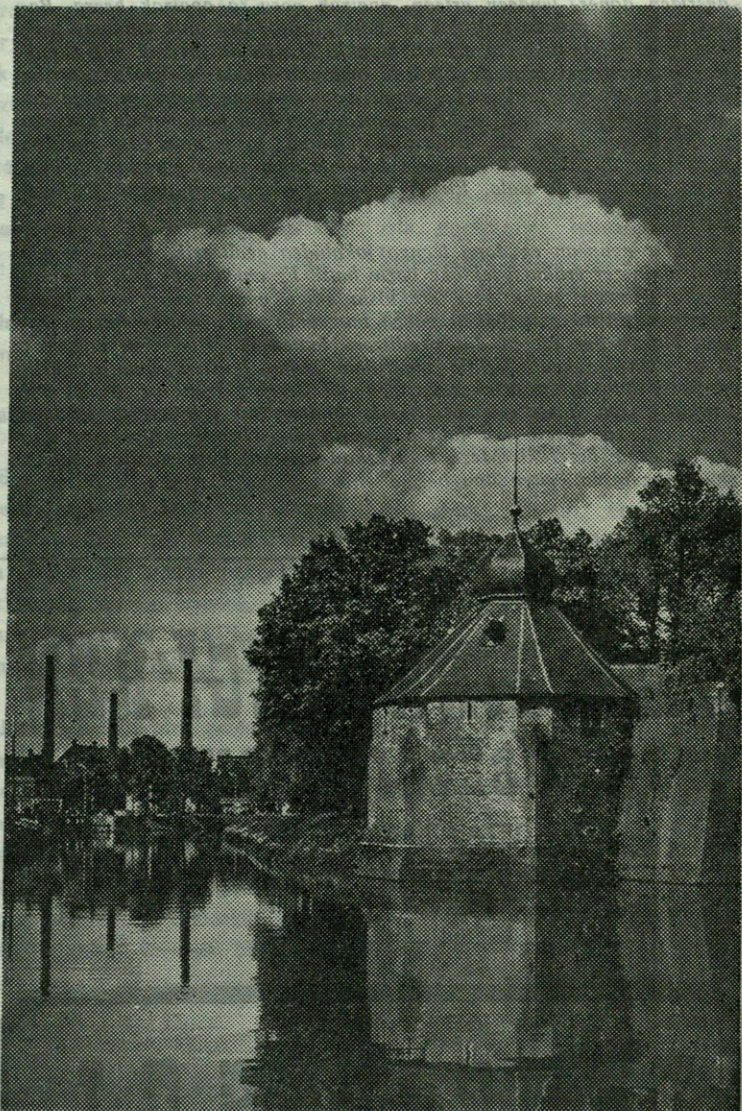
—Nola-nai ere, Aimeric Picaud jaunak ez zuan zuek bezela uste.

—Zer zion, bada?

—Santiyo-ra erromes joan oi zi-ran garai aietakoa zan. Gogorra da aren iritzia: zakurrak zaunkaz ari diraneko antza artu omen zien eus-kaldunen itzel.

—Ziur egon: guretzat ez da ala gertatzen.

Eskerrak, guztien belarriak ez di-ran berdiñak. Olandar izkuntzalari jator onek, bai, aintzakotzat artu duala gure izkuntza! Euskalerrian bizi geran guztiok ainbesteko ardu-



Olandan, Breda-ko iri-murru zaarra

ra artuko bagendu, lasaiago eta adoretuago kuku joko luke gure Euskera zaarrak. Bereala asi zan ikasten; egia esateko, itzegiten bai-ño gogotsuago saiatu da Euskera-ren aberastasunak liburuetatik ikas-ten, oraingo beintzat. Ala ere, az-kar askorik arpidetu zan «Zeruko Argia» astero-astero artu zezan.

—oOo—

—Itzegin dezagun Olandari buruz ere. Urrutira berenik ezagutu nai genduke zuen erri aurreratua. Nola dago eratua Olanda?

—Legezko Errege-erri dugu Olan-da, «monarquia constitucional» de-ritzana. Orregatik, ba dugu gure Erregiña, Erriaren zuzendaritzan, or-dea, ez du artukizunik. Erri-zuzen-daritzari dagokionez, «errepublika» bezela dugu bere jokabideetan. Bi alderdi edo partiduk daukate inda-rrik geiena, jendez ere ugariak diranez: «Erri-alderdi katolikoa» eta «Langille-alderdia». Guztira, berriz, alderdi txikiak izango dira beste amairu.

—Ez aal dira geiegi?

—Geiegi dira, bai, eta orregatik, alderdi txiki oietako bizienak elkar-tu naiean dabilta. Eskubitar txikie-kin ez da erreza izango baiña.

—Eliza eta politika-gidaritzari bu-ruz, zer esango zenduke?

—Biak oso berezirik jokutzen du-tela, bakoitzak bere bidetik, alegia. Erakusketa-gaietan, esate baterako: batzuk Estatuarenak dira, besteak Eizarenak, naiz katoliko eta naiz kalbinista.

—Gurasoek nora bidaltzen dituzte beren aurrak?

—Askatasun osoz, esango nuke, ondoena erakusten duten ikastetxe-ra, norena dan begiratu gabe.

—Izparringiei dagokionez, nola ikusten dituzu?

—Bi izparringi izendatuko nituke: «De Telegraaf», aberatsen esku da-gona, eskultarra. Zabalduea bera

izango da; izan ere, erri xeearen biotza irabazten oso trebeak dira: aldaketarik ez dute nai, leengoari eutsi baizik; eta gero erregiña al-patzen dute asko. Bestea, berriz, «De Volkskrant»; au ere zabaldua da, danetan aurrelariena, katolikoa; leen langilleena zan eta orain ikas-leena.

—Zenbateraiñoko askatasuna?

—Aundia, oso-oso. Izparringien-tzat ez dago aztertzaile ta neur-tzaileen loturarik. Itz batean, ez dago zensurarik.

—Erri aurreratu eta aberatsa da-la Olanda, edonork daki. Nola azal-duko zenduke gai au? Aberats eta dirudun aundi asko aal dago?

—Geiegi esatea ez bada, oso aberatsik gutxi dagola esango nuke. Ez da erreza aberastasun aundiak pillatzea, zenbait tokitan bezela. Ala ere ba dagoz mailak, zearo itxiak ez badira ere. Askok ikasten duana, igo ditek bere langille-mailatik gora.

—Erretzasun berdiñak aal dauka-zute langilleen seme-alaba zerate-nok?

—Bai eta ez. Ikasteko gai danak eta nai duanak, ikasi dezake; erre-ztasun berdiñak eskuratzen ditu Es-taduak danentzat. Gurasoek, dezake-tena; eta ortik gorakoa Estaduak ematen du. Bestalde, ordea, langi-lle arteko gurasoek askotan ez dute ikusten, «karrera» luzea ikastearen onurarik eta orrela sortzen dira era-gozpenik aundienak. Azkenean, nai-ko gutxi dira ikasketa luzeak egite-ko aurrera jarraitzen dutenak.

—oOo—

Ona emen, Olandatik euskeraz ikastera etorri eta, ain zuzen ere, Aizarnan gertatu zan Tjark Kruiger gaztearekin eta aren emazte Kris-ta-rekin egindako elkar-izketa. Gu-ztia esanda, elkarrekin egindako jar-dunetako baten laburpena.

Betoz gure artera onelako gazte jakintsu asko, ea danen artean gure lo-zorrotik ateratzen gaituzten, eus-kerazale ta ikas-zale biurtzeraiño.

Aranaga

Karta bat artu det pelotari batena. Gurutze Aranaga, urrustilda-rra. Palma de Mallorcan ari da pelotian. Aranaga-tarrak nun duten asipena jakin nai luke. «Ondo» iruditzen bazaizu Zeruko Argia-ren bidez erantzun lezakezu, astero iristen baida niregan» —esaten dii baita ere.

Bai: gure asteroko au dala bitareko erantzuten dizut. Baiñan zuri bakarrik. Emen galdera klase oni erantzuten asiko banintz, as-tero-astero jarraitu bearko nuke, eta gañera asteroko osoa gutxi litzake. Gauza aietara ofizioz dedikatzen diranak, ba daude.

Arritzekoa orain gertatzen ari dana. Gaurko munduko ideak ba-dirudi alde batetik gizon guztien berdintasunera jo nai dutela, baiña inork ez luke pentsatu aal-izango, bere jatorriak zenbat kezkaizten dituan asko eta asko.

Egunero-egunero etortzen zaizkit beren apelliduaren berri jakin nai lutekenak, baiñan batez ere apelliduaren armaarriak, eskudua iku-si, edo ta ori posible ez izanik armaarria dibujatzeko eskan etortzen zaizkidanak.

Baiñan badira apelliduen artean, eta baita euskerazko apelliduen artian ere, eskudorik ez dutenak.

¿Nola esan gizon bati, eta euskalduna baldin bada geiago orain-dik, bere apelliduaren eskudorik ez dala liburuetan agertzen?

Konpromiso larria izaten da. Gizon bat fede onez, itsu-itsuan etorri, eta triste bialtzeak ikaragarritzko pena ematen dit. Orrelakoeian badet nere joera, nere atara-bidea. Apelliduaren sorlekua ondo az-tertu, eta eskudua asmatu. Orixe; asmatu.

Lege-zaarrean, gipuzkoar guziak, eskudorik gabekoak batez ere, ¿Gipuzkoako armaarria erabiltzeko eskubidea ez aal-zuten?

Baiñan jarrai dezadan zure kartakin, Aranaga erritar biotzekoa.

Garcia Carraffa anaiek, euskerazko apelliduen obra aundian —sei liburu lodi dira guztira— Aranaga apellidua Motrikokoa jotzen dute.

Oker ez dabilta. Orain cun da sei urte Gipuzkoako Diputazio Foralak gure arteko baserri guztien izenak dakazkien liburu bat atara zuan. Eta egia: Motrikon dago —edo zan beintza— Aranaga base-rria. Erritik iru kilometro t'erdira.

Eskudua badu: Urrezkoa, edo obeto esateko urre kolorezkoa. Arantza arbola bat fruta gorriakin, eta arbolaren aurrean basurde beltz bi, zillarrezko adornuakin.

Artikulu errexa nuke aste ontakoa besterik esango ez banizu. Beste azterketatxo bat egin det, Diputazioko paper zaarretan, zerbait geiago esateko asmoakin.

1562 urtekoa zan nik arkitu dedan Aranaga zaarrena. Juan de Aranaga, Elgoibarkoa.

Beste bi: Aranaga ere arkitu ditut mende orretan. 1574 urtean: Domingo de Aranaga, Bergarakoa. Eta 1588 urtean, Mari Juan de Aranaga, Gabirikoa.

Azpeitin eta Irunen ere arkitu ditut beste bi. Baiñan amezazpi eta emezortzi-garren mendekoak. Miguel de Aranaga, Azpeitikoa, 1623 urtean, eta Maria Phelipa de Aranaga, Irungoa, 1757 urtean.

Biotzeko urrustildar ori ¿konforme aal-zera?

Lois de Arce

Verlags, 11 Untel 1777 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA